MAIACOVSCHI

despre AMERICA

Cartea Rusă

MAIACOVSCHI
DESPRE
AMERICA

TRADUS DIN LIMBA RUSĂ
DE

AL. PHILIPPIDE
MIHU DRAGOMIR
ARGINTESCU AMZA
V. KERNBACH
O. RÎUREANU
I. DUMBRAVĂ

EDITURA „CARTEA RUSĂ"

MAIACOVSCHI
DESPRE
AMERICA

S'A EDITAT DE CĂTRE ASOCIAȚIA ROMÂNĂ
PENTRU STRÂNGEREA LEGĂTURILOR CU U.R.S.S.
ARLUS
EDITURA „CARTEA RUSĂ"
1950

DIN PARTEA REDACŢIEI RUSE

In 1925 Maiacovschi a făcut o călătorie în America: a vizitat Mexicul şi Statele Unite. Această călătorie a fost concepută ca prima etapă a unei mari călătorii în jurul lumii. «Dar călătoria „In jur" n'a avut loc», după cum a scris mai târziu Maiacovschi în autobiografia lui. „N'a avut loc, în primul rând, pentrucă la Paris mi s'au furat bagajele şi, în al doilea rând, pentrucă după 6 luni de călătorie am plecat glonţ în U.R.S.S. Nu m'am dus nici măcar la San-Francisco (unde am fost chemat să ţin o conferinţă)".

Maiacovschi a stat în Statele Unite exact trei luni, în locul celor şase la care-i dădea dreptul viza americană. Ultimele telegrame trimise la Moscova din New-York vorbesc despre nerăbdarea lui de a ajunge cât mai repede acasă. „Mi-e grozav de urît. Următoarele două-trei săptămâni vor aduce viza şi voi fixa ziua plecării. E aproape sigur că voi veni direct acasă. Aici e desgustător". Peste câteva zile el a scris: „Plec spre Europa cel mai târziu la 3 ale lunii. Mi-e tare dor". Peste alte două zile a comunicat că pleacă din Hâvre pe data de 29 Octombrie şi nu la 3 Noembrie...

Maiacovschi a adus cu el din călătorie două cărţi — una de schiţe: „Cum am descoperit America" şi o culegere de versuri care a fost editată cu titlul: „Spania. Oceanul. Havanna. Mexico. America". După întoarcerea lui la Moscova, la sfârşitul anului 1925, au avut loc o serie de conferinţe la care Maiacovschi a făcut o dare de seamă despre călătoria lui şi care au fost urmate

de recitarea versurilor scrise în timpul șederii în America. Aceste conferințe au avut loc întâi la Moscova, apoi la Leningrad, Harcov, Chiev, Rostov, Crasnodar, Bacu, Tiflis, Odesa, Sevastopol, Voronej, Taganrog, etc.

Povestind despre călătoria sa, împărtășind ascultătorilor impresiile ce i-au făcut cele văzute (cartea de schițe încă nu ieșise), Maiacovschi intercala în mijlocul povestirii versurile scrise în cursul călătoriei. Această formă a dării de seamă — formă totodată publicistică și poetică — s'a dovedit, după cum au scris atunci ziarele, foarte convingătoare: era primită cu voiciune și mulțumire de auditoriul cel mai larg. Versurile ilustrau plastic istorisirea, iar schițele explicau și continuau poeziile.

Multe teme ale poeziilor „americane" ale lui Maiacovschi pot fi găsite în schițele lui de călătorie. In această apropiere, în această formă „de schiță" a majorității poeziilor „americane" ale lui Maiacovschi, stă uriașa forță realistă a artei lui poetice care nu căuta pentru versuri teme „poetice" speciale.

Culegerea intitulată „Maiacovschi despre America", pe care o propunem atenției cititorilor, este alcătuită în același fel în care Maiacovschi își aranja darea de seamă: printre schițele despre America sunt intercalate poeziile „americane". Conținutul de bază al culegerii îl formează poeziile și schițele scrise în 1925 sub impresia directă a călătoriei în Statele Unite. Acestora le-au fost adăugate câteva poezii: „Gompers", făcând parte din „Galeria lui Maiacovschi" (1923), „Apariția lui Cristos" (1928), „America se minunează" (1929), „Pașaportul sovietic" (1929) și câteva interviewuri.

In acel loc unde Maiacovschi citează începutul capitolului al treilea din poemul „150.000.000" (scris în anul 1920, înainte de călătoria lui în U.S.A.) am introdus acest capitol în întregime.

Adnotările cu explicația cuvintelor străine din versuri aparțin lui Maiacovschi.

CRISTOFOR COLUMB

Cristofor Columb a fost Cristofor
Colomb — un evreu spaniol.

(Din ziare)

1

Sticle
— aeve —
și bliduri văd,
goale...
Portul celebru 'n
tavernele vechi.
Iată-i: Columb Cristofor,
haimanale,
stau
cu bonete căzând
pe urechi.
Pe Cristofor
tot îl sâcâe ceata:
— „Ce mai marinar și jupânul!
Sionu-i de el!
Și-un portughez,
dacă-o fi,
te dă gata!"
Dar Cristofor
mânios îi,
de fel.

Ţipă
— atins-au în inima-i struna —
nu mai se-aude
ciocnit de pahare:
— „Ce Europă?
Ce-i trageţi într'una?
M'apuc
şi descopăr
o lume mai mare!"
Toţi se uimiră.
— „Columb ce-a păţit?
Vin nu mai bea,
nu se mai plimbă un pas,
ia s'avem grijă!
Cumva s'a ţicnit?
Zorii-l găsesc
tot cu nasu'n compas".

2

Tânărul nostru
nici mort nu se lasă.
Gânduri,
şi posturi,
cu nopţile 'ntregi.
Printre valeţi,
pe la uşi,
se îndeasă,
intră'n alcovuri
de conţi
şi de regi.
— „Faceţi negoţ de corali?
Ca spanacul
Orice puştan pescueşte
acolo,
aşa!
E-un continent
indian,

doar,
ce dracul,
colo nu-s fleacuri, —
mărgean,
peruzea.
Sigure-s trebile :
iată pe hartă.
Noi stăm aicea,
pe-aici e-un ocean.
Calea-i pe linia asta punctată.
Dau diamante
pe fiece
ban."
Tare se simt îndemnaţi
negustorii.
Drumu-i mai lung de un an,
pe uscat.
'n a lui Columb buzunar,
bănişorii,
scuzi
şi pesete,
florini,
au băgat.

3

Merg,
fluierând,
cei mai breji din viteji,
temniţa'n spate —
vânând pară chioară.
Arabi
şi francezi,
spanioli
şi danezi,
sue pe punte,
se-agaţă de scară.
— „Care-i Columb?

Până'n Indii?
Şi-acuma!
(orga în mațe a prins să răsune!)
Scoate-o balercă
pe punte,
cu vinul ca spuma,
apoi şi'n pânzele dracului du-ne."

Ce mai petreceri,
de bunul rămas..
Vinu-a rămas o zi
pe mustață.
Timpu-l măsoară
privind la compas.
Beți,
încurcară nădragii
cu pânza din față.
Gata, cu farul
erau să ciocnească.
Cei de pe bord
în picioare-aveau plumb.
Iată,
de-aici
poate-avea să pornească
pânzele sale
întinse
Columb.

4

Drag mi-este azi
să gândesc
că la fel
valul acesta-l ținu
pe Columb
în brațe.
Apa aceasta a stropit-o şi el,
cu picurii-i grei

prelinşi
de pe faţă,
Cerul acesta în ţărm
nămolit,
norul acesta
ce-l leagănă vântul,
ieri marinaru-l privea
'nnebunit :
— „Hei,
pe catarge !
Priviţi !
E pământul !"
Şi-apoi oceanul,
cu'ntinsu-i boltit
cerul lovea
cu masive baroase,
şi cu sargassele'n val înfrăţit,
smocuri târînd,
de ierboase.
El ascultase
aceeaşi furtună.
Azi când furtuna
se-opreşte
din sbor,
parcă în apă
văd urma-i
nebună,
până la San-Salvador.

5

Zilele cresc
şi-ajung luni,
mari,
cu barbă.
Lunile's trase în ţeapă
în vârf de catarg.

Prea plictisit e oceanul
şi'ncepe să fiarbă.
E mânios Cristofor,
peste larg,
Valul al miilea-l trece
acum,
şi pe-al o miilea unul
se urcă,
Nu e de glumă
cu-Atlanticu'n drum,
parcă turbează comanda,
se'ncurcă.
Toţi îşi şoptesc:
— „Cu satan ne-am legat
Bine-i acasă —
şi pat,
şi mâncare!
Astea-s afaceri
cu duh necurat,
ţări ce descoperi,
aşa,
la 'ntâmplare."
Şi-l urmăresc
pe Columb,
pas cu pas.
— „Vasul întoarce-l!"
Pistolul e gata să tragă
— „Eşti căpitan,
poţi să fii cât de gras,
însă să ştii
că şi pielea
ni-i dragă!"
Sus,
pe catarg,
s'a urcat Cristofor.
Ochii-au ieşit
din orbite,
scurmând vijelia.

Ce să mai facă?
E-acum scamator,
şi
le arată,
cu'n ou,
şmecheria.
Oul e joc
doar de-o zi,
nu-i prea scump,
— greu e
o alta
să rupi
vieţii-hoaţe! —
urlă matrozii,
privind la Columb:
— „Laţul frânghiei
de sus
să te'nhaţe!
Gata-i,
Columbe,
câinosul tău leat!..."
Taie pumnale
văzduhul,
hoţeşte,
— „Pământ!"
Orizontul e'n ceaţă'nrămat,
Mexicul toţi l-aţintesc,
se iveşte
plaja,
în zori strălucind,
aurie,
Nu pot să creadă,
e ţărm de ocean?
Prins cu inelul
ecuatorului,
în nara-arămie,

nou,
se'nălţa
continentul
indian.

6

Ani au trecut.
Şi de-atuncea,
mereu,
mândrul Atlantic
mai mult
a secat.
De pe „Majestic"
orce derbedeu
barba-ţi căruntă
o'nneacă'n scuipat.
Tot ce lăsat-ai,
Columb,
s'a pierdut.
Dorm în putoare
urmaşi-ţi,
în cale,
iadul maşinilor,
aer stătut,
capul şi-l pun
pe murdarele ţoale.
Sus,
la a'ntâia,
cu becuri buchete,
burţile'n dans
şi beţie
plimbând,
rotofei,
— săli de lectură,
ecrane,
closete —

vesele donne,
signori
și yankei.
Prost ești,
Columbe!
Pe-onoare ți-o zic!
Eu știi ce-aș face,
acum,
bunăoară?
America-aș închide-o,
aș curăța-o un pic,
și aș descoperi-o,
apoi,
iară!

In românește de MIHU DRAGOMIR

CUM AM DESCOPERIT AMERICA

Ultimul meu drum: Moscova, Koenigsberg (cu avionul), Berlin, Paris, Saint-Nazaire, Gijon, Santander, La Coruna (Spania), Havana (insula Cuba), Vera-Cruz, Mexico-City, Loredo (Mexico), New-York, Chicago, Cleveland (Statele Unite ale Americii de Nord), Hâvre, Paris, Berlin, Riga, Moscova.

Trebue să călătoresc. Contactul cu lucruri vii îmi înlocuește aproape cititul.

Călătoriile îl pasionează pe cititorul de azi. Ele aduc în locul interesului născocit în legătură cu lucruri, chipuri și metafore plictisitoare — lucruri interesante prin ele însile.

Am trăit prea puțin ca să zugrăvesc just și cu deamănuntul particularitățile.

Am trăit destul ca să redau just generalitățile.

18 zile petrecute pe ocean. Oceanul este o noțiune imaginară. Și când ești pe mare nu vezi țărm, și când ești pe mare valurile sunt mai mari decât ar fi nevoie în viața de toate zilele, și când ești pe mare nu știi ce este sub tine.

Și numai ideia că la dreapta ta nu există pământ până la pol și că și la stânga ta nu există pământ până la pol, că în fața ta e o lume cu totul nouă, cea de a doua lume, iar sub tine se află poate Atlantida — numai ideia asta este Oceanul Atlantic. Oceanul liniștit este plictisitor. 18 zile ne târîm ca o muscă pe oglindă. O singură dată am avut un spectacol bine pus în scenă: la întoarcerea din New-York la Hâvre. Ploaia torențială a înspumat oceanul alb, a hașurat cu alb cerul, a cusut

cu ață albă cerul și apa. După asta s'a înălțat curcubeul. El s'a reflectat și și-a închis cercul în fundul oceanului, iar noi — ca niște acrobați de circ — ne-am repezit în cercul curcubeului. Și apoi din nou bureți plutitori și pești sburători, pești sburători și bureți plutitori ai Mării Sargasselor și numai în cazuri rare, solemne, — jocuri de apă ale balenelor. Și tot timpul apă și apă plictisitoare (până la silă).

Oceanul plictisește dar ți-e urît fără el.

Și mult, mult timp după ce ai coborît pe uscat simți nevoia să auzi sunetul apei, zumzetul liniștitor a mașinii, clinchetul în tact al alămurilor spiraiurilor.

...E o căldură îngrozitoare.

Am băut apă, dar e zadarnic: ea se evaporează îndată sub formă de sudoare.

Sute de ventilatoare se învârtesc uniform în jurul axelor lor, clătinând și rotindu-și capul, aducând răcoare clasei întâia.

Acum clasa a treia urăște întâia și din pricină că temperatura clasei întâia e cu un grad mai scăzută.

Dimineața, fierți, fripți și prăjiți ne apropiarăm de Havana, albă prin clădirile și stâncile ei. Barca de serviciu a vămii și apoi zeci de bărci și bărcuțe încărcate cu cartofi havanezi — ananașii — se alipiră de vapor. Clasa a treia arunca bănuțul și apoi pescuia cu o sforicică ananașii.

Doi havanezi de pe două bărci concurente se suduiau în cea mai curată limbă rusă: „Un'te bagi cu ananasoii tăi, mama ta..."

Havana. Oprim pentru 24 ore. Se încarcă cărbuni. La Vera-Cruz nu se găsesc cărbuni și e nevoie de o rezervă pentru șase zile de drum dus și întors prin golful Mexic. Permisul de a coborî pe uscat s'a dat de îndată întregii clase întâia; a fost adus direct în cabină. Comercianții cu haine de soie-écrue coborau animați ducând cu ei zeci de geamantanașe: mostre de bretele, gulere, patefoane, loțiuni, cravate roșii pentru negri. Comercianții se înapoiau noaptea, beți, lăudându-se cu țigări de foi de câte 2 dolari bucata, primite în dar.

Cei din clasa a doua coborau pe alese. Se dădea drumul pe uscat acelora care erau pe placul căpitanului. Mai ales femeilor.

Clasa a treia nu era lăsată să coboare; ea rămânea pe punte în scrâșnetul și uruitul pompelor aspiratoare de cărbuni, în praful negru ce se lipea de sudoarea lipicioasă, continuând să pescuiască cu sforicica ananașii.

Când să cobor, izbucni ploaia, ploaia tropicală pe care n'o văzusem niciodată.

Ce este ploaia?

E aer cu straturi intermediare de apă.

Ploaia tropicală e un șuvoi neîntrerupt de apă cu straturi intermediare de aer.

Fac parte din pasagerii clasei întâia. Sunt pe țărm. Mă ascund de ploaie într'un uriaș antrepozit cu două etaje. Antrepozitul e umplut de jos până sus cu „Whisky". Inscripții misterioase „King George", „Black and white", „White horse", împestrițează lăzile cu spirt — contrabanda care se revarsă de aici spre Statele Unite abstinente.

Dincolo de antrepozit — murdăria de port a tractirelor, a caselor de toleranță și a fructelor intrate în descompunere.

Dincolo de port — orașul curat, unul din cele mai bogate orașe ale lumii.

Una din laturi e extra exotică. Pe fundalul verde al mării, un negru îmbrăcat cu pantaloni albi vinde un pește roșu aprins ridicându-l de coadă deasupra capului. Cealaltă latură: limited-uri mondiale de tutun și trestie de zahăr, cu zeci de mii de muncitori negri, spanioli și ruși.

In centrul acestor bogății, clubul american: clădirea cu zece etaje a lui Ford, Clay și Bock — primele semne palpabile ale dominației Statelor Unite asupra celor trei Americi: America de Nord, de Sud și America Centrală.

Lor le aparține aproape în întregime strada principală a Havanei: calea Prado, lungă și dreaptă, cu cafenele, reclame și felinare; dealungul căii Vedado, în fața vilelor lor îmbrăcate în flori roze de collario, stau pe un singur picioruș niște flamingo de culoarea zorilor. Polițiștii sub umbrele, stând pe taburetele lor scunde, îi păzesc pe americani...

S I F I L I S

Ca ocnaşul fugit
pus în lanţuri din nou,
ferecat
lângă chei,
fluierând şi mugind,
vaporul
a fost
ancorat.
Pe punte,
oameni zorind.
Sunt sute
vreo şapte,
iar restul —
sunt negri.
Agale plutind,
pe la pupă,
soseşte-o şalupă.
Cocoţat
pe-o scară cam şchioapă,
un medic se uită
prin rame de corn,
c'o privire mioapă,
şi o voce
întreabă grăbită:
„Sunt cazuri
de conjunctivită?"

Coşuri şi negi
pudrându-şi
cochet
în oglindă,
îmbăiaţi,
dichisiţi,
tacticoşi,
prin faţa lui
încet
se perindă
clasa întâia.

Şi medicul
dă din cap
şi zâmbeşte.
Pe zări de cleştar,
de briliante
lucind,
pufăind,
prin ambele nări,
răsucind
inele de fum,
întâiul păşeşte
regele porcilor
Swift,
iar havana
până departe
miroase cumplit.
Să-i ajungi pân'la nas?
Ţi-ai găsit!
Izmenele-i
sunt de mătase,
boala sau rana
ascunsă sub lenjuri,
cum s'o ghicească
privirea?
— Ostrovul e-aci! —
Medicul cere oprirea

,,Legea ordonă :
Nu pleacă !"
Dar căpitanul,
prudent,
îl salută
și sifiliticul Swift
poat'să treacă.
S'a sfârșit clasa'ntâia.
Clasa doua
se'mpinge la rând.
Medicul pare'n impas.
Urechile, nările,
amândouă
au găuri !
Prelung le privește,
răsfrânge buza
strâmbă din nas,
se uită'n găuri,
intră în ele.
Numaidecât,
trei oameni
în carantină
oprește.
Dar hotărît,
adunătura clasei acestea
îl plictisește.
După a doua,
apare ultima clasă.
E neagră
de-atâta
negrime,
Spre ceas,
privirea
și-o 'ndreaptă.
E patru ;
pe medic
coctail-ul l-așteaptă :

„Goniți-i în cală
în gaura lor,
în adâncime.
Bolnavi mulţi
şi mai toţi nespălaţi.
Aspectul murdar
şi zăresc . . .
de departe
că nu-s vaccinați".
Un negru,
în cală,
se sbate
și tâmplele-i
aprig
svâcnesc.
Mâine,
mâine
va fi vaccinat
și Tom
se va'ntoarce
acasă.
Pe țărm,
o soție
l-așteaptă.
Ca smoala
i-e părul,
des
şi buclat,
și pielea-i
e neagră și grasă
așa cum e
crema de ghete,
lucioasă,
ca „Leul cel negru"
un vax minunat.
Dar Tom
rătăcind
până-acum.

nicăieri n'a găsit
o muncă plătită.
Soția isteață
și bună de gură
— Știu ăia din Cuba
ce-i bun —
și dânsa
acum e gonită,
svârlită în drum.
Plantația-i cere
plată'n natură . . .
Monede de aur
sclipesc în ocean.
Nu le-aduni ?
Din lună-au căzut . . .
Asvârle-te,
prinde-le,
Iată merindele , . .
Pe dig
nu mai sta !
Săptămâni
și luni
nici carne
nici pâine
tu n'ai mai văzut,
mereu
ananas,
nimic altceva.
Din nou se'nșurubă
șurubul-elice
în valuri.
Vaporul
se avântă
în larg.
Peste-o lună
sosește aici
următorul !

Cum poate s'aştepte
o gură flămândă ?
„Mă uită,
mă uită“,
soţia îşi spune,
„mă leapădă,
tristă osândă !
Tom,
rogojina
c'o albă o'mparte !“
Şi dânsa
de lucru
nu are,
să fure
nu poate —
Umbrele de soare
stau veghe,
sporesc,
subt ele
copoii
pândesc.
Dar iată
că Mister Swift însuşi
râvneşte
negresa !
Exotica asta
trezeşte
„ultima lui pasiune“.
Minunat transpirată
e carnea
dură
şi neagră
sub petec de pânză uzată !
Ii vâră dolarii în mână,
în obraji
îi asvârlă.

Fidelitatea,
amară povară,
se'nfruntă
se sbate, şopârlă,
cu foamea cea cruntă
din pântecul gol.
Hotărît,
„no“
au rostit
buzele.
Dar „yes“
se aude
şoptit.
Acum
Mister Swift,
viermănosul,
c'un umăr
împinge
uşiţa,
spre lift,
şi-o urcă
spre tainicul număr
al camerii . . .
Trecut-au
doar câteva zile
şi Tom a sosit.
Întâi,
s'a culcat
şi-a dormit
o săptămână întreagă,
bucuros
că acasă
şi pâine
şi bani
a găsit
şi că el
acum a scăpat
de vărsat.

Dar iată
că după o vreme,
sub piele,
în umbră,
un desen,
neînţeles,
apare'ncrustat.
Şi mamele
plâng,
în pântece
pruncii
muţesc
şi orbesc,
arterele
parcă se frâng. —
Desfrunzit de zile şi nopţi,
calendarul
goneşte
şi anii
în trupuri
grăbesc
tot mai crâncen
calvarul,
mădulare
încet
putrezesc,
uscate devin
ca o iască,
iar mâinile 'ntinse
prind să cerşească.
Acum
atenţia
faţă de negru
a devenit
generală.
Când parohia se-adună

asceticul pastor
pe negru,
firește,
ca sugestivă
pildă morală
îl folosește :
„Priviți,
pe bărbat
și nevastă,
i-a lovit
dumnezeiasca
năpastă,
femeia aceasta
prea mulți
musafiri
a primit !"
Zi cu zi
plaga
se'ntinde,
carnea cea neagră
încet se desprinde
și putredă
cade ușor
de pe oasele negre
ce mor.

In politică
să mă vâr
nu țintese,
am schițat
o simplă priveliște
goală.
„Civilizație"
unii o numesc,
iar alții
„politică colonială."

In românește de NICOLAE AMZA

BLACK AND WHITE[1])

Dacă
　　　privești distrat,
　　　　　　　cu ochiul abia deschis,
Havana,
　　　　e într'adevăr
　　　　　　　un paradis.
E o țară,
　　　　cum nu se poate
　　　　　　　　mai frumoasă.
Sub palmieri,
　　　　　flamingo,
　　　　　　　pasăre grațioasă,
stă într'un picior
　　　　　　nemișcat.
Collario 'nflorește 'n Vedado.
　　　　　　　　　Ce loc minunat!
In Havana,
　　　　　totul e delimitat
　　　　　　　　　și clar:
Albul
　　　are dolari,
negrul
　　　nici o lețcaie măcar.

---

1) Negru și alb. (N. red).

Deaceea
lângă „HENRI KLAY AND BOOK LTD"
Willy
s'a oprit din măturat.

Săracul Willy,
cât a măturat
în viață,
și câte
i-a fost dat
să'ndure!

Numai din firele de praf
ar fi adunat
o pădure.

Deaceea
părul lui Willy a căzut,
s'a rărit.
Deaceea Willy
are pântec scobit!
Pentru el
spectrul palid al bucuriilor
e mic
și n'are niciun fel de idealuri
deșarte.
Ar vrea și el
să doarmă,
șase ceasuri pe-aceeași parte.
Poate că mâine,
tâlharul de inspector vamal
grăbit,
neatent,
va aruncă negrului,
cu dispreț,
o monedă de-un cent.
Ce soartă blestemată!

Oare de murdăria aceasta
n'ai să mai scapi niciodată?

Ce ar fi dacă
ar încerca
să umble în cap?
Ar fi mai bine
oare?
Da,
dar atunci
s'ar aduna mai mult noroi,
pentrucă omul
are mii de fire de păr
dar numai două picioare.
Alături,
strada Prado
se întindea elegantă şi strălucită.
La bar,
muzica de jazz
se auzea dela trei verste
strănutând îndrăcită.
Unui prost,
care le crede pe toate,
aşa cum nu sânt,
o să i se pară
Havana
raiul pe pământ.
In creierul lui Willy
sunt puţine circonvoluţiuni,
puţine gânduri,
puţine înţelepciuni.
Un singur gând
lui Willy
îi stă în cap:
mai solid
ca statuia Masseo
pe soclu.
Lucrul acesta
Willy
îl ştie pe de rost:

albul
ia ananasul cel bun,
negrul —
ananasul cel prost.
Lucrurile curate,
le face omul alb,
aşa dar,
negrul
face tot ce-i murdar.
In capul lui Willy
erau întrebări puţine.
Una singură
era înfiptă bine,
şi era
pe mintea lui Willy
stăpână...
Când îşi punea
această întrebare
îi pica mătura din mână.
Uite ce întâmplare
nemaipomenită.
Chiar în această clipită,
a trebuit să vină
la Henri Klay,
regele havanelor,
mai alb
ca o turmă de nori
la culoare,
un rege al zahărului,
mi se pare
chiar cel mai mare.
Negrul
se apropie nedumerit
de albul zeu:
„Vă rog să mă iertaţi
Mister Bragg,
că vă întreb şi eu

de ce zahărul alb,
alb ca voi,
trebue să-l facă negrul,
trebue să-l facem noi.
Şi apoi
această ţigară neagră
din care trageţi cu foc
nu se potriveşte
cu mustăţile dumneavoastră albe
deloc.
E pentru mustăţi negre
de negru,
aşa ceva.
In definitiv
dacă vă place zahăr la cafea,
atunci,
binevoiţi să-l căutaţi singur
pe unde-i ascuns".
Asemenea întrebare
nu rămâne
fără răspuns.
Regele alb,
din alb,
s'a'ngălbenit,
s'a'ntors,
a lovit,
a svârlit mănuşile
şi s'a dus.
Bananii foşneau,
împletindu-se sus,
şi minunile botanicei
înfloreau peste tot.
Negrul
şi-a şters de izmenele-i albe,
mâna murdară
de sânge
până la cot

Suflându-şi nasul sdrobit
şi-a ridicat mătura,
cu întrebările
tot nelămurite.

De unde să ştie el
că asemenea întrebări
numai la Comintern,
la Moscova,
se pot trimite ?

In româneşte de OVIDIU RÎUREANU şi PAŞA EFREMOV

La consulatul american din Mexico am fost întrebat:

— Moscova se găsește în Polonia?

— Nu, — am răspuns, — e în U.R.S.S.

Nicio impresie.

Insă viza mi-au dat-o.

Mai târziu am aflat că, dacă un american ascute vârfuri de ace, atunci el cunoaște această treabă ca nimeni altul pe lume, dar se poate întâmpla să nu fi auzit nimic despre urechea acului. Urechea acului nu este specialitatea lui și nu este obligat să știe de ea.

Loredo e granița Statelor Unite ale Americii de Nord.

In cea mai stricată (numai frânturi) limbă semifranceză-semiengleză explic îndelung scopul venirii și dreptul meu de a intra în țară.

Americanul mă ascultă, tace, se gândește și nu înțelege, și în sfârșit mă întreabă rusește:

— Jidan?

Rămân buimac.

Necunoscând alte cuvinte, americanul nu continuă discuția.

Se chinuește timp de zece minute și apoi îi dă drumul:

— Velicorossi?

— Velicoross, velicoross, — răspund fericit, constatând că americanul nu are intenții de pogrom. Nu e decât un pur interes de anchetă.

Americanul se mai gândește puțin și peste alte zece minute decide:

— La comisie.

Un gentleman, până atunci pasager civil, își pune chipiul de uniformă și devine un polițist în urmărirea emigranților.

Polițistul mă urcă în mașină pe mine și bagajele mele. Am sosit, intrăm într'o casă unde sub drapelul înstelat șade un om fără haină și jiletcă.

In spatele omului, odăi cu gratii. Sunt introdus într'una din ele împreună cu bagajele mele.

Incerc să ies, dar lăbuțe prevenitoare mă gonesc înapoi.

In apropiere începe să fluiere trenul care trebuia să mă ducă la New-York...

Stau de patru ore.

Intre timp au venit să mă întrebe în ce limbă mă pot exprima.

Jenat (nu e frumos să nu cunoști nicio limbă străină) am spus că în franceză.

Sunt introdus în odaie.

Patru indivizi fioroși și un tâlmaci francez.

Cunosc propozițiuni franțuzești simple despre ceai și chifle, dar n'am înțeles nici pe dracu' din fraza pe care mi-a spus-o francezul și m'am agățat convulsiv de ultimul cuvânt pronunțat de el, căutând intuitiv să pătrund înțelesul lui ascuns.

In timp ce căutam să-l pătrund, francezul și-a dat seama că nu înțeleg nimic și americanii au început să dea din mâini și am fost dus înapoi.

După alte două ceasuri de ședere am descoperit în dicționar ultimul cuvânt spus de francez.

Era:

— Jurământ.

Nu știam să prestez jurământul în limba franceză și deaceea am așteptat până va fi găsit un rus.

Peste două ore a venit francezul și, căutând cu însuflețire să mă liniștească, mi-a spus:

— Am găsit un rus. Bon garçon.

Aceiași indivizi. Tâlmaciul — un evreu slăbuț și flegmatic, proprietarul unui magazin de mobile.

— Trebue să depun jurământ, am spus eu timid, ca să încep convorbirea.

Tâlmaciul făcu un gest indiferent cu mâna:

— Dacă nu vrei să minți, ai să spui adevărul și fără jurământ, iar dacă vrei să minți, atunci nici sub jurământ n'ai să spui adevărul.

Destul de rezonabil.

Am răspuns la sute de întrebări ale anchetei: numele de fată al mamei, originea bunicului, adresa liceului, etc., lucruri uitate cu desăvârşire!

Tâlmaciul era un om cu influență și, deoarece puteam să vorbesc rusește, bineînțeles i-am plăcut.

Pe scurt: mi s'a dat voie să intru în țară pe șase luni, ca turist, după ce am depus o garanție de 500 dolari.

Peste o jumătate de oră întreaga colonie rusă sosi în goană să mă vadă, care mai de care uimindu-mă cu ospitalitatea lui.

Proprietarul unui mic atelier de cizmărie mă pofti pe scaunul mic pentru proba comenzilor și îmi arătă modele de pantofi, îmi aduse apă rece și spuse cu bucurie:

— Primul rus după trei ani! Acum trei ani a fost pe aci un popă cu fetele lui; la început a tot înjurat, iar mai târziu i-am plasat fetele ca dansatoare într'un șantan și el mi-a spus: „cu toate că ești jidan, ești un om simpatic și de inimă, deoarece ai făcut bine unui preot".

Apoi am fost luat în primire de patronul unui atelier de lenjerie. El mi-a vândut două cămăși cu câte doi dolari bucata, pe preț de cost — un dolar cămașa, un dolar: prietenia — apoi, mișcat din suflet, m'a dus în celălalt capăt al orășelului, acasă la el, și mi-a dat să beau whisky cald din unicul lui pahar (de dinți) — plin de pete și mirosind a odol.

Era prima cunoștință pe care-o făceam cu regimul sec american de abstinență — „prohibition". După asta m'am înapoiat în magazinul de mobile al tâlmaciului. Fratele lui a scos de pe cel mai bun divan din prăvălie, un divan verde de pluș, sforicica cu prețul, iar el s'a așezat în fața mea pe un alt divan de piele, cu eticheta: 99 dolari 95 cenți (șmecherie comercială, ca să nu fie „100").

In clipa aceea a intrat un grup de patru evrei cu figuri triste: două fete și doi băieți.

— Spanioli, — mi i-a recomandat cu un ton de dojană fratele tâlmaciului. — Din Vinița și din Odesa. Au stat doi ani în Cuba, așteptând viza. In sfârșit s'au înțeles cu un argentinian care s'a angajat să-i treacă peste graniță pentru 250 dolari.

Argentinianul părea om serios și în pașaportul lui erau trecuți patru copii care îl urmau în călătorie. Argentinienii nu au nevoie de viză. Le-a spus că a trecut în Statele Unite patru sau șase sute de copii; cu aceștia patru din urmă a fost însă prins.

Spaniolul stă bine: niște necunoscuți se pregătesc să depună pentru el la bancă o sută de mii de dolari; prin urmare e un om important.

In ceea ce privește pe tineri, fratele i-a luat pe garanția lui; dar degeaba a făcut asta: în orice caz vor fi judecați și expulzați.

Și acest contrabandist mare încă e cinstit. Dar sunt pe aici și mulți contrabandiști mărunți: se înțeleg pentru o sută de dolari să treacă oamenii din Loredo mexican în cel american. Incasează suta, îi aduc până la mijlocul drumului și-i înneacă. Mulți au emigrat în felul acesta direct pe lumea cealaltă.

A fost ultima povestire mexicană.

Prima povestire americană a fost aceea a fratelui despre fratele proprietar al magazinului de mobile. Acesta locuia la Chișinău. La 14 ani a aflat din auzite că cele mai frumoase femei se găsesc în Spania. A fugit chiar în aceeași seară pentrucă avea nevoie de femeile cele mai frumoase. Dar la Madrid a ajuns deabia la 17 ani. La Madrid erau tot atâtea femei frumoase ca și în orice altă localitate, dar ele îi dădeau și mai puțină atenție decât farmacistele din Chișinău. El s'a simțit ofensat și a hotărît pe bună dreptate că, pentru a atrage asupra lui strălucirea ochilor spanioli, are nevoie de bani. Atunci a plecat în America cu încă doi vagabonzi și cu o singură pereche de ghete pentru tustrei. A luat vaporul dar nu acela de care avea nevoie, ci acela pe care l-a putut lua. La sosire, America, pe neașteptate, s'a transformat în Anglia, și el s'a împotmolit din greșeală la Londra. La Londra cei trei desculți a-

dunau mucuri, cei trei flămânzi făceau din tutun de mucuri ţigări noi şi apoi câte unul din ei (pe rând) îşi punea ghetele şi făcea negoţ pe chei. Peste câteva luni negoţul de tutun s'a extins dincolo de limita ţigărilor din tutunul scos din mucuri, orizontul s'a lărgit până la noţiunea exactă a locului unde se află America, iar prosperitatea a atins gradul ghetelor proprii şi al unui bilet de clasa a treia până la o Brazilie oarecare. In drum, pe vapor, a câştigat la cărţi o sumă de bani. In Brazilia a rotunjit această sumă, prin negoţ şi joc de cărţi, până la o mie de dolari.

Atunci, luând cu el tot ce avea, fratele s'a dus la curse şi a pus banii la mutual. Iapa leneşă s'a aşezat la coadă fără să-i pese de fratele care a sărăcit în 37 de secunde. Peste un an fratele a trecut în Argentina şi şi-a cumpărat o bicicletă, renunţând pentru totdeauna la natura vie.

După ce s'a antrenat un timp, neastâmpăratul cetăţean din Chişinău s'a apucat de curse cicliste.

Ca să ajungă primul la start a fost nevoit să urce o clipă pe trotoar, — un minut a fost câştigat, în schimb o bătrână care căsca gura s'a pomenit în şanţ răsturnată de ciclist.

Ca urmare a fost nevoit să cedeze premiul întâi în întregime — un premiu mare — bătrânei călcate.

De necaz fratele a plecat în Mexic şi a priceput imediat legea puţin complicată a negoţului colonial — un adaos de 300 la 100: 100% pentru naivitate, 100% pentru cheltuieli şi 100% şterpelite la plata în rate.

După ce a adunat o sumă oarecare a trecut de partea americană, parte care protejează orice profit.

Aici fratele nu s'a mai împotmolit în nicio afacere: a cumpărat cu şase şi a vândut cu nouă mii o fabrică de săpun. A preluat un magazin şi l-a predat, mirosind cu o lună înainte falimentul.

Azi e persoana cea mai respectată din oraş: preşedinte a zeci de societăţi de binefacere; când a venit Pavlova el a plătit numai pentru cină trei sute de dolari.

— Iată-l, — spune povestitorul plin de admiraţie, arătând spre stradă. Fratele sbura într'o maşină nouă încercând-o în

fel și chip; își vindea mașina cu șapte mii și se aventura la astălaltă de douăsprezece mii.

Pe trotoar un om stătea slugarnic și, zâmbind ca să i se vadă dinții de aur, urmărea, înghițind din ochi mașina.

Ni s'a explicat:

— E un tânăr vânzător de articole de galanterie. E deabia de patru ani aci, cu fratele lui, dar a și fost de două ori la Chicago după marfă. Iar fratele lui — un om de nimic, un fel de grecotei — scrie versuri, l-au aranjat ca profesor în orașul vecin, dar n'o să facă nicio brânză.

Bucurându-se că vede un rus, noul meu cunoscut, cu o ospitalitate fantastică, mă conducea pe străzile din Loredo.

Mi-o lua înainte, îmi deschidea ușile; apoi îmi servi o masă interminabilă, suferind nespus la cea mai mică aluzie că aș dori să plătesc consumația; mă duse la cinema și, privindu-mă numai pe mine, se bucura dacă râdeam — și toate astea fără să aibă cea mai mică ideie de cine eram, numai pentru simplul motiv că veneam dela Moscova.

La gară am mers pe străzi întunecoase și pustii; aici, ca peste tot în provincie, se desfășura din plin fantezia administrației. Dungi albe făcute în asfalt (lucru pe care nu l-am văzut nici la New-York) marcau cu precizie locul de trecere al pietonilor, săgeți albe, uriașe, îndrumau mulțimile și șuvoiul de mașini inexistente, iar pentru o traversare nereglementară a străzilor pustii se încasa o amendă de aproape cincizeci de ruble. Abia la gară am înțeles toată puterea fratelui dela magazinul de mobile. In mod obișnuit, pe parcursul dela Loredo la San Antonio, pasagerii sunt mereu treziți din somn; se controlează mereu pașapoartele pentru a se descoperi fugarii fără viză. Am fost, însă, prezentat comisarului și am dormit nestingherit prima noapte americană, inspirând respect negrilor din vagoanele Pullman.

Dimineața, America alerga înapoi, expresul fluiera luând din sbor apa cu trompa fără a se opri din mers. In jur, șosele linse, furnicând de forduri, și niște clădiri cu o tehnică fantastică. La popasuri, case de cow-boy din Texas cu rețea măruntă la geamuri împotriva țânțarilor și hamacuri-divane pe terasele

uriașe. Clădirile de piatră ale gărilor sunt împărțite exact în două: jumătate pentru noi albii, jumătate pentru negri, „for negros", cu scaune proprii de lemn și cassă proprie; — doamne ferește să nimerești, chiar și întâmplător, în jumătatea străină!

Trenurile se avântau mai departe. Din dreapta se înălța un avion, trecea pe partea stângă, se urca iar și, trecând iar deasupra trenului, sbura pe partea dreaptă.

Sunt avioane americane de grăniceri.

Dealtfel au fost aproape singurele avioane văzute de mine în Statele Unite.

Alte avioane am văzut numai în timpul celor trei nopți cât au durat cursele de avioane făcând reclamă nocturnă deasupra New-York-ului.

Oricât de ciudat pare, aviația este relativ puțin desvoltată.

Atotputernicele companii de cale ferată gustă și folosesc până și orice catastrofă aeriană pentru propaganda împotriva sborurilor.

Așa s'a petrecut — pe vremea când am fost la New-York — cu nava aeriană a lui Shelandow, ruptă în două, din care s'au salvat treisprezece oameni, iar șaptesprezece împreună cu talmeș-balmeșul de resturi de înveliș și cabluri de oțel s'au făcut zob atingând pământul.

Și așa se face că în Statele Unite lipsesc aproape cu desăvârșire cursele aeriene de pasageri.

Poate suntem abia acum în ajunul Americii sburătoare: Ford a produs primul său avion și l-a expus la New-York în magazinul universal Wanameker — acolo unde, cu ani în urmă, a fost expus primul automobil Ford.

New-Yorkezii se urcă în cabină, trag avionul de coadă, îi mângâe aripile, dar prețul de 25.000 dolari forțează încă pe consumatorul de massă să dea înapoi. Deocamdată avioanele sboară până la San Antonio, după care urmează adevăratele orașe americane. In sborul trenului a apărut și a dispărut Volga americană—Missisipi, ne-a buimăcit gara din Saint-Louis și, în spațiile dintre sgârie-norii de câte douăzeci de etaje ai Philadelphiei a și strălucit lumina electrică cu adevărat de zi a reclamelor, risipită, neeconomisită de nimeni.

Imi luam vânt ca să nu mă uimească New-York-ul. New-York-ul, apărând din ocean, te buimăcește mai mult cu îngrămădirea clădirilor și a tehnicei decât natura întoarsă pe dos a Mexicului cu plantele și oamenii ei. Am sosit la New-York venind pe uscat, am dat cu nasul numai de gara New-yorkeză și, cu toate că mă obișnuisem cu multe în timpul călătoriei de trei zile prin Texas, am căscat ochii de uimire...

... Ceasuri dearândul sboară trenul pe malul Hudson-ului la doi pași de apă. De partea cealaltă — alte căi ferate trec chiar la poalele munților Ursului. Vapoare și vaporașe se îngrămădesc din ce în ce. Din ce în ce mai des s'ar deasupra trenului podurile. Și tot mai des se înalță șiruri neîntrerupte de ziduri — ale docurilor, ale depozitelor de cărbuni, ale uzinelor electrice, ale oțelăriilor și fabricilor de medicamente — care astupă ferestrele vagoanelor. Cu o oră înainte de a ajunge în gară, trenul intră într'un desiș de coșuri, de acoperișuri, de ziduri de două etaje și de grinzi de oțel ale drumului de fier aerian. Cu fiece pas acoperișurile se înalță cu câte un etaj. In sfârșit, casele se înalță ca niște pereți de puț tăiate de pătratele, pătrățelele și punctele ferestrelor. Oricât ți-ai da capul pe spate, nu le vezi vârful. Drumul îți pare și mai strâmb, ca și când ți-ai freca obrazul de toată această pietrăraie. Uluit, te lași pe bancă: nicio speranță, ochiul nu-i obișnuit cu așa ceva; și atunci vine gara — Pennsylvania-station.

Pe peron nu-i nimeni, afară de hamali negri. Ascensoare și scări care duc sus; aici — câteva etaje de galerii și balcoane înțesate de lumea care flutură batiste, petrecând sau întâmpinând pe câte cineva.

Americanii tac (sau, poate, că ți se pare numai, în sgomotul mașinilor), iar deasupra lor sbârnâe megafoane și radio anunțând sosirile și plecările.

Lumina electrică e dublată și triplată de plăcile albe care pardosesc galeriile și coridoarele fără ferestre, întrerupte de birouri de informații, de șiruri comerciale de casse și magazine de tot felul care nu se închid niciodată, începând dela chioșcuri

cu îngheţată şi aperitive până la magazine de obiecte de menaj şi mobile.

Nu cred că cineva ar putea să-şi reprezinte clar şi în întregime acest labirint. Dacă ai venit în interes de afaceri la un birou ce se află la Dantown, la o distanţă de trei verste de gară, la etajul al 53-lea al lui Woolworth Building din New-York-ul băncilor şi al afacerilor şi dacă ai o fire de bufniţă, nu ai nevoie să ieşi de sub pământ. Chiar aici, sub pământ fiind, te urci în ascensorul gării care te saltă în holul hotelului Pennsylvania, un hotel cu două mii de odăi de tot felul.

Tot ce este necesar unui cetăţean care face comerţ: poştă, bănci, telegraf, mărfuri — totul poate fi găsit aici, fără să ieşi din hotel.

Tot aici şed nişte cuconiţe pricepute, cu fiicele lor, a căror înfăţişare nu-ţi lasă nicio îndoială.

Du-te şi dansează.

Larmă şi fum de tutun ca într'un teatru uriaş, în antractul mult aşteptat după o piesă lungă şi plictisitoare.

Acelaşi ascensor te coboară spre trenul subteran (subway); ia expresul care înghite verstele mai ceva decât trenul obişnuit. Cobori în casa de care ai nevoie. Ascensorul te înşurubează la etajul necesar, fără să mai ieşi în stradă. Acelaşi drum te deşurubează înapoi la gară; sub tavanul-cer al gării Pennsylvania, cer albastru pe care sclipesc Carul Mare, Capricornul şi alte fenomene astronomice. Americanul discret poate să ajungă, cu trenuri care pleacă din minut în minut, drept la divanul-balansoar din vila lui, fără să arunce o privire asupra Sodomei şi Gomorei new-yorkeze.

Dar şi mai uimitoare este gara Grand-Central care se înalţă dealungul câtorva străzi.

Trenul sboară prin aer la o înălţime de trei-patru etaje. Locomotiva care scoate fum este înlocuită printr'un automotor curăţel, care nu scuipă funingine, şi trenul se repede sub pământ. Un sfert de ceas mai lunecă prin faţa dumitale grilajele îmbrăcate în verdeaţă ale luminişurilor de pe liniştita şi aristocratica Parc-Avenue. Apoi se isprăvesc şi ele şi, timp de o jumătate de ceas, treci prin oraşul subteran cu mii de bolţi

și tuneluri negre, hașurate cu șine strălucitoare de cale ferată, unde orice uruit, izbitură și fluierat se sbate și persistă îndelung. Șinele albe și lucioase devin când galbene, când roșii, când verzi în lumina semafoarelor. In toate direcțiile — învălmășeala aparentă a trenurilor strânsă în chingă de bolți. Se spune că emigranții noștri, venind din liniștita Canadă rusă, stau la început nedumeriți, cu ochii holbați la ferestre, apoi încep să urle și să se bocească:

— Suntem pierduți, fraților! Ne-au băgat de vii în groapă; cum să mai ieși de aci?

Am ajuns.

Deasupra noastră — etajele gării; dedesubtul sălilor — etajele ocupate de diferitele servicii, de jur împrejur — fierăria de necuprins cu ochiul a căilor ferate, sub noi — alte trei etaje subterane ale subway-ului.

Intr'un foileton publicat de ziarul „Pravda", tovarășul Pomorschi a ironizat cu scepticism gările New-York-ului și le-a dat ca exemplu țarcurile berlineze Zoo și Friedrichstrasse.

Nu știu ce socoteli personale are tovarășul Pomorschi cu gările new-yorkeze, nu cunosc nici detaliile tehnice, nici confortul sau capacitatea lor, dar ca exterior, ca peisaj, conducându-ne după sentimentul urbanistic, gările new-yorkeze alcătuesc una din cele mai mândre priveliști din lume...

B R O A D W A Y

Asfalt de sticlă.
Umblu şi sun.
Păduri
şi ierburi
s'au nimicit.
Multe avenues
dela nord
la sud
şi dela est la vest —
multe streets.
Intre ele-s case
(de-o înălţime nebună !)
fiecare unde arhitectul le-a pus să stea.
Unele case
se-agaţă de lună,
altele
de câte o stea.
Ii e lene
yankeului
să-şi frece pingeaua:
sunt lifturi simple
şi lifturi de lux.
La ora 7
flux de oameni.
La ora 17 —
reflux.

Scrâşnesc mecanismele,
sgomot,
tam-tam.
Stau oamenii muţi —
milioane.
Şi un moment doar nu rumegă
chewingum
ca să te'ntrebe:
„Make money?"
O mamă-şi alăptează
copilul murdar
şi copilul e micuţ
şi mucos,
dar sânul îl suge
ca pe un dolar —
preocupat parcă de-un business
serios.
Munca-i sfârşită.
Ţi-e cald?
Dacă vrei
te răcoreşte
ventilatorul.
Vrei pe sub stradă?
Te aşezi în sub-way,
Sau în cer?
Ai elevatorul
Vagoanele merg,
înalte cât fumul
se târăsc
prin gang
de beton.
Intâi îşi trag coada
pe Brooklyn, şi drumul
Şi-l urmează
apoi
sub Hudson.

Ai orbit
ca o bufniță
de-atâta zel.
Explodează
din beznă
în milioane de stropi
lumini continui :
„Coffee Maxwell
good
to the last drop".
Și noapte
luminile
când prind a săpa
e pojar curat
și arșiță.
Te uiți în stânga —
măiculița mea !
și'n dreapta —
of, măiculiță.
Au ce vedea frații aici —
vino'ncoace,
încolo te du !
New-York.
Broadway.
El, ce zici ?
How do you do ?
Ne-a fermecat
New-York-ul —
cetatea colosală.
Dar șepcile
de pe ureche
nu ni le-am smuls.
Noi, sovieticii,
avem mândria-ne personală :
să-i privim
pe burgheji
de sus.

In românește de V. KERNBACH

— Vladimir Vladimirovici cum vă place America?

Maiacovschi aruncă pe fereastră o privire spre a 5-a Avenue și spune cu vocea lui profundă, joasă, care acopere sgomotul străzii:

— E plictisitor aici, la voi... Cum îmi place America? Hai să facem o plimbare pe a 5-a Avenue.

...Automobilele fac sgomot, țipă reclamele. Maiacovschi spune:

— Iată, se zice că suntem un popor „înapoiat", „barbar". Suntem abia la început. Tractorul este pentru noi un mare eveniment. O batoză în plus este o achiziție importantă, o uzină electrică nouă — un lucru cu totul minunat... Și totuși la voi e plictiseală, iar la noi e veselie; aici totul miroase a moarte, a descompunere, iar la noi viața clocotește, suntem în avânt. Ce n'ați reușit voi să inventați? Până și tunetul artificial. Cu toate astea, încercați să ascultați cu atenție și vă veți da seama că e o liniște de mormânt. Atâta energie electrică se cheltuește pentru iluminat, încât soarele nu poate să concureze cu ea, și totuși e întuneric. O limbă cu atâtea posibilități de creație, cu mii de ziare și reviste puternice, dar peltică, neelocventă. Rockfeller-ii, Morgan-ii — întreaga Europă se numără printre datornicii lor! — trusturi peste trusturi și — atâta sărăcie!

Mi se pare acum că nu merg cu dumneata pe cea mai bogată stradă din lume, cu case înalte, palate, hoteluri, magazine și masse de oameni, ci rătăcesc printre dărâmături și mă apasă tristețea. De ce oare nu simt acest lucru la Moscova, pe străzile ei desfundate, printre clădirile lăsate în părăsire,

tramvaiele supraîncărcate, sparte? [1]) Răspunsul e simplu. Acolo clocoteşte energia întregului popor muncitor — a colectivului. Fiecare piatră nouă, fiecare scândură nouă este rezultatul iniţiativei colective îndreptată către un ţel precis. In America energia lipseşte, nu e decât forfota unei masse de oameni oprimaţi şi desorientaţi, mânaţi ca o turmă când în trenul subteran, când afară din el, când în trenul aerian, când afară din el. Totul e grandios, ameţitor. Intreaga viaţă e aşa: „Luna-Parc", căluşeii, avionul prins cu lanţ de stâlp, aleia îndrăgostiţilor care trebue să ducă în rai, pârâul umplut cu apă pompată. Şi toate astea, ca să zăpăcească capul oamenilor, să le golească buzunarele, să nu le dea posibilitatea să gândească şi să-şi manifeste iniţiativa. Aşa e şi acasă, şi la fabrică, şi în locurile de petrecere. Bucuriile sunt măsurate cu metrul, tristeţea deasemenea. Până şi naşterea e o profesie... Oare asta e libertatea? Vă aduceţi aminte de „Misteria Buff" scrisă de mine?

Unuia covrigul, altuia gaura lui —
Asta se chiamă republica democrată.

Asta e America, acest „big, very big city" (oraş mare, foarte mare)... Cele o sută cincizeci de milioane ale noastre — iată cine construeşte adevăratul industrialism, iată cine mecanizează viaţa. Au trecut abia opt ani, opt ani de răscoale, de luptă împotriva lumii vechi, şi ce transformare s'a petrecut în mintea omului, ce salt a făcut cultura în toate domeniile! Luaţi filmele noastre şi filmele voastre. La noi deocamdată tehnica e săracă, lumina slabă. La voi — ultimul cuvânt al tehnicei, cu lumină nelimitată; în schimb filmul nostru e plin de distrugerea spiritului vechi, de năzuinţa spre spiritul nou, iar la voi — „morala" meschină, o mâzgăleală sentimentală originară parcă dintr'o provincie îndepărtată, datând din evul mediu. Cum poate o asemenea „morală" să se potrivească cu cel mai mare succes al industriei, cu radioul?

---

1) Maiacovschi a scris acest articol în 1925, când Moscova nu era încă refăcută după Revoluţie. (N. red.)

Vorbind în felul acesta n'am observat cum am ajuns la Parcul Central...

— O tehnică atât de gigantică, un model de industrialism și o asemenea înapoiere spirituală! Pe dracu'! Te apucă furia. Dacă muncitorii și țăranii noștri sovietici ar fi atins numai a treia parte a unei astfel de desvoltări a mecanizării! Ce minuni ar fi făcut! Ar fi descoperit mai mult decât o singură Americă nouă!... („Cu Maiacovschi prin a 5-a Avenue", „Freiheit" New-York, 14 August 1925. Tradus din idiș).

... Ora 6 dimineața. Furtună și ploaie. E întuneric și va fi întuneric până la amiază.

Te îmbraci la lumina electrică, pe străzi — lumina electrică, casele tăiate uniform de ferestre, ca șablonul unui afiș de reclamă, sunt scăldate în lumina electrică. Lungimea excesivă a caselor și luminile colorate, clipitoare, ale semnalizatoarelor care reglementează circulația se dublează, se triplează și se înzecesc în asfaltul poleit de ploaie ca o oglindă. In spațiile înguste dintre case, în coșuri, un vânt aventuros vâjâe, smulge și pocnește firmele, încearcă să te răstoarne și fuge nepedepsit, neoprit de nimeni, străbătând verstele a zeci de avenues care taie Manhattan-ul (insula New-York-ului) în lung, dela ocean la Hudson. De-o parte și de alta, în unison cu furtuna, urlă nenumăratele glăscioare ale streets-urilor înguste care, tot atât de uniform linear, taie Manhattan-ul în lat, dela o apă la cealaltă. Sub streșini, iar în zilele fără ploaie deadreptul pe trotoar, se tăvălesc teancuri de ziare proaspete aduse de cu vreme de camioane și svârlite aici de vânzătorii de ziare.

Prin cafenelele mici, holteii pun în funcțiune mașina corpului, aruncând în gură prima repriză de combustibil: un pahar de cafea proastă, înghițit în grabă, și un covrig fiert, din acelea pe care în sute de exemplare, chiar aici pe loc, le fabrică mașina de covrigi și le aruncă în ceaunul clocotitor ce scuipă untură.

Jos, într'un șuvoi neîntrerupt de carne de om, se scurge mulțimea: la început, înainte de revărsatul zorilor, cea neagră-liliachie a negrilor, care fac muncile cele mai grele, cele mai întunecate; mai târziu — în jurul orei șapte — nesfârșit de albă.

Merg toți în aceeași direcție, sute de mii ce se îndreaptă spre locul lor de muncă. Numai ciupercile galbene și impermeabile ale felinarelor sfârâe și ard ude în lumina electrică, ca un șir nesfârșit de samovare, și nici chiar o ploaie ca asta nu le poate stinge.

Automobile și taxiuri aproape nu se văd încă.

Mulțimea se scurge inundând găurile gărilor subterane, ieșind în coridoarele acoperite ale liniilor aeriene, sburând prin văzduhul tăiat de două linii suprapuse în înălțime și trei linii paralele de trenuri accelerate care aproape nu se opresc și trenuri locale cu stații la al cincilea colț de stradă.

Aceste cinci linii paralele sboară dealungul a cinci avenues la înălțimea etajului al treilea; din strada a 120-a ele se urcă la etajul al optulea și al nouălea și atunci călătorii noi care vin direct din piețe se urcă până la tren în ascensoare. Bilete nu există. Introduci în cassa automată o monedă de 5 cenți, care pe loc e mărită de o lupă și arătată omului care șade în gheretă și schimbă banii; asta ca să se evite introducerea banilor falși.

5 cenți și poți să mergi la orice distanță dar într'o singură direcție.

Grinzile și traversele liniilor aeriene se unesc pe alocuri formând o streașină neîntreruptă dealungul străzii întregi și nu vezi nici cer, nici case deoparte și de alta: numai uruitul trenurilor deasupra capului și uruitul camioanelor sub nas, uruit în care într'adevăr nu poți să înțelegi niciun cuvânt și, ca să nu uiți să dai din gură, nu-ți rămâne altceva decât să mesteci tăcut rumegătură americană — chewing gum.

Cel mai plăcut la New-York este dimineața și pe timp de furtună: atunci nu dai de niciun gură-cască, de niciun om de prisos. Nu întâlnești decât pe cei ce fac parte din uriașa armată a muncii din orașul cu zece milioane de locuitori.

Massa muncitorilor se împrăștie prin fabricile de confecțiuni bărbătești și de damă, pe la săpăturile noilor tuneluri subterane, pe la nenumărate lucrări din port și — în jurul orei 8 — străzile sunt umplute de o mulțime de domnișoare slăbănoage mai curățele și mai îngrijite, — predomină cele tunse, cu genunchii goi și cu ciorapi răsuciți strâns sub genunchi ca să se

ţină pe picior. Sunt funcţionare de birouri şi magazine. Ele se împrăştie prin toate etajele sgârie-norilor din Dantown, prin coridoarele în care se deschid uşile principale a zeci de ascensoare.

Zeci de ascensoare locale, cu oprire la fiecare etaj, şi zeci de ascensoare rapide, care nu se opresc decât la etajul şaptesprezece, douăzeci sau treizeci. Un fel de ceas original, lămpi ce marchează cu lumină roşie şi albă urcarea şi coborîrea, arată etajul la care se află acum ascensorul.

Şi dacă ai două afaceri diferite — una la etajul şapte, alta la etajul douăzeci şi patru — iei ascensorul local până la şapte, iar mai departe — ca să nu pierzi şase minute — treci în ascensorul express.

Până la ora unu ţăcănesc maşinile, transpiră bărbaţii cu hainele scoase şi cresc pe hârtie coloanele de cifre.

Dacă ai nevoie de un birou, nu trebue să-ţi baţi capul cu aranjarea lui.

Dai telefon undeva la etajul al treizecilea.

— Allo! Pregătiţi pentru ziua de mâine un birou cu şase odăi. Douăsprezece dactilografe. Firma: „Marele şi renumitul comerţ cu aer condensat pentru submarinele din Oceanul Pacific". Doi boys cu uniformă cafenie, şepci cu panglici înstelate şi douăsprezece mii de coale cu en-tête-ul de mai sus.

— Good bye.

Mâine vă puteţi duce la biroul dumneavoastră şi băieţii de serviciu vă vor saluta cu admiraţie.

— How do you do, mister Maiacovschi.

La ora unu — pauză: o oră pentru funcţionari şi vreo cincisprezece minute pentru muncitori.

Dejunul.

Fiecare mănâncă după cum îi permite câştigul săptămânal. Cei cu salariul de cincisprezece dolari îşi cumpără cu o monedă de nichel un pacheţel cu mâncare rece şi-l înfulecă cu toată pofta de mâncare a tinereţii.

Cei cu salariul de 35 dolari intră în uriaşe cârciumi mecanice, bagă 5 cenţi, apasă pe buton şi în cană se revarsă o cantitate bine măsurată de cafea, iar alte 2-3 monede de nichel

deschid una din ferestruicile de sticlă în fața polițelor uriașe, încărcate cu sandwich-uri.

Cei cu salariul de 60 dolari înghit clătite cenușii cu melassă și jumări de ouă prin cafenelele lui Rockfeller, nenumărate Childes-uri albe ca o cameră de baie.

Cei cu salariul de o sută de dolari și mai mult se duc pe la restaurantele tuturor naționalităților: chinezești, rusești, asiriene, franțuzești, hinduse, în orice fel de restaurante în afară de cele americane, cu mâncăruri fără gust, care garantează bolile de stomac prin folosirea cărnii conservate din fabricile lui Armor, conserve care datează aproape dela războiul pentru eliberare.

Cei cu salariul de o sută de dolari mănâncă încet: ei pot să și întârzie la lucru, și, după plecarea lor, sub masă se tăvălesc sticluțe de whisky 80° (luat ca să le ție de urât); un alt flacon de sticlă sau de argint, plat, având o formă care să se așeze comod pe șold, stă în buzunarul dela spate întruchipând, alături de Coltul mexican, arma dragostei și a prieteniei.

Cum mănâncă muncitorul?

Muncitorul mănâncă prost.

N'am văzut mulți, dar acei pe care i-am văzut, chiar câștigând bine, abia ajung în intervalul de cincisprezece minute să mestece hrana lor rece stând lângă strung sau în stradă, în fața zidului fabricii.

Un cod al legilor muncii care să prevadă un local special pentru mâncare încă nu s'a extins asupra Statelor Unite.

Zadarnic veți căuta la New-York spiritul organizatoric, metodic, iuțeala și sângele rece caricatural, glorificat de literatură.

Veți vedea o massă de oameni care flanează fără nicio treabă pe străzile orașului. Oricare din ei se va opri și va sta de vorbă pe orice temă. Dacă îți vei ridica ochii spre cer și vei rămâne o clipă locului, vei fi înconjurat de mulțimea care se va lăsa numai cu greu convinsă de polițiști. Facultatea de a te distra cu orice altceva în afară de bursă este lucrul care mă face să mă împac cu mulțimea new-yorkeză.

După pauza dela prânz, iar muncă până la ora cinci, șase, șapte seara.

Intre ora cinci și șapte e forfota cea mai mare, când e imposibil să treci strada.

La cei care și-au terminat lucrul se adaugă cumpărătorii, cumpărătoarele și cei care umblă pe stradă fără rost.

Pe a 5-a avenue, strada cea mai populată care împarte orașul în două, dela înălțimea etajului al doilea al sutelor de autobuze circulând cu viteză vezi zeci de mii de mașini scăldate de ploaia care a trecut, cu capotele lucind ca date cu lac, năpustindu-se în șase-opt șiruri neîntrerupte, în ambele sensuri.

La fiecare două minute se sting luminile verzi ale semnalizatoarelor polițienești de stradă și se aprind cele roșii.

Atunci șuvoiul de mașini și oameni încremenește două secunde ca să lase drum liber celor ce irup din streets-urile lăturalnice.

Peste două minute lumina verde se aprinde din nou, iar drumul pe străzile lăturalnice este barat de lumina roșie ce se aprinde în colțul streets-urilor.

Trebue să cheltuești cincizeci de minute ca să străbați la această oră un drum pe care dimineața l-ai fi făcut într'un sfert de ceas și un pieton trebue să stea pe loc câte două minute fără nicio speranță de a traversa imediat strada.

Dacă întârzii să traversezi și vezi cum avalanșa de mașini, după o oprire de două minute, rupe lanțul și se năpustește asupra ta, uiți de toate convingerile tale și te refugiezi sub aripa protectoare a polițistului — așa zisa aripă: în realitate e brațul sdravăn al unuia din cei mai înalți oameni din New-York cu un baston greu numit „clob".

Acest baston nu reglementează întotdeauna mișcarea celorlalți. Uneori (de pildă, în timpul demonstrațiilor) e un mijloc de oprire. O lovitură sdravănă în ceafă și ți-e indiferent dacă te afli la New-York sau la Bielostoc-ul țarist (asta după spusele tovarășilor).

Pe la ora șase-șapte se aprinde Broadway-ul — strada mea preferată, tăiată la distanțe egale — așa cum gratiile taie geamul temnițelor — de streets-uri și avenues, unica stradă care se avântă capricios și obraznic în direcția diagonalei. La New-York e mai greu să te rătăcești decât la Tula. Dela nord spre

sud vin avenues, dela apus spre răsărit — streets. A 5-a avenue împarte orașul în două: West și East. Asta-i tot. Dacă mă găsesc în strada a 8-a colț cu a 5-a avenue și am nevoie de strada 53-a, al 2-lea colț, trebue să merg 45 colțuri de stradă, să cotesc la dreapta și să merg până la al 2-lea colț.

Se aprind luminile pe Broadway-ul cel lung de treizeci de verste (aici nu se poate spune: treci pe la mine, suntem vecini, amândoi stăm pe Broadway), bineînțeles nu se aprind luminile pe întreaga lui lungime, ci parțial, pe distanța dintre strada 25 și 50, mai ales în Times-square; această parte americanii o numesc Great-White-Way — marea cale albă.

E într'adevăr albă și ai senzația că e mai multă lumină decât ziua deoarece ziua e în întregime luminoasă, în timp ce această cale e luminată ca ziua dar pe fondul întunecat al nopții. Lumina felinarelor, lumina reclamelor cu becuri ce se aprind pe rând, lumina reflectată a vitrinelor și a geamurilor magazinelor care nu se închid niciodată, lumina lămpilor care luminează afișele uriașe grosolan zugrăvite, lumina care se revarsă prin ușile deschise mereu ale cinematografelor și teatrelor, lumina mișcătoare a automobilelor și a „elevator"-elor — care se aprinde și se stinge sub ferestrele de sticlă din trotoare — lumina trenurilor subterane, lumina reclamelor proiectate pe cer.

Lumină, lumină și lumină.

Poți să citești un ziar și încă unul într'o limbă străină, peste umărul vecinului.

E lumină în restaurante și în cartierul teatrelor.

E curat pe străzile principale și acolo unde locuesc stăpânii sau acei care se pregătesc să devină stăpâni.

Acolo unde diferitele mijloace de locomoție transportă majoritatea muncitorilor și a funcționarilor — pe a 2-a și a 3-a avenue, între întâia și a treizecea stradă, în cartierele sărăcăcioase locuite de evrei, negri sau italieni — e mai murdar ca la Minsc. Și la Minsc e foarte murdar.

In aceste cartiere stau lăzi cu diferite resturi din care cerșetorii își aleg ciolanele și bucățile pe jumătate mâncate.

Aici persistă băltoacele rămase după ploaia de azi și cea de alaltăieri.

Hârtiile și putregaiul ajung pretutindeni până la gleznă, și asta nu la figurat ci la propriu, în realitate.

Și toate astea la 15 minute de mers pe jos, la 5 minute de mers cu mașina de strălucitoarele a 5-a avenue și Broadway.

Cu cât te apropii de chei cu atât e mai întuneric, mai murdar și mai periculos.

Ziua, aici e locul cel mai interesant. E sgomot mereu și obligatoriu: sgomotul muncii, împușcături sau țipete. Macaralele, care descarcă vapoarele și care sunt în stare să scoată din cală trăgând de coș o casă întreagă, cutremură pământul.

In timpul grevelor circulă oamenii din pichete ca să nu-i lase pe spărgătorii de grevă să se apropie.

Azi, 10 Septembrie, uniunea marinarilor din New-York a declarat grevă de solidaritate cu marinarii greviști din Anglia, Australia și Africa de Sud, și chiar din prima zi s'a oprit descărcarea a 30 de vapoare uriașe.

Acum trei zile, cu toată greva, a sosit pe vaporul Majestic, adus de spărgătorii de grevă, un avocat bogat, leaderul partidului socialist (menșevicii americani) Maurice Glekweet, și mii de comuniști și membri ai lui I. W. W. l-au fluierat de pe țărm aruncând în el cu ouă clocite.

Peste alte câteva zile, de aici s'a tras într'un general — conducătorul represiunii din Irlanda — sosit la un congres; autoritățile l-au scos pe intrarea din dos.

Dimineața, dealungul cheiurilor nesfârșite aparținând nenumăratelor companii, sosesc iar și se descarcă vapoare ca: „La France", „Acvitania" și alți giganți de câte 50.000 tone.

Avenues-urile care se află în apropierea cheiurilor poartă numele de „avenues ale morții", din pricina locomotivelor care merg cu mărfuri prin mijlocul străzii și din pricina banditilor care forfotesc prin spelunci.

De aici sunt furnizați banditii gold-up pentru întregul New-York: în hoteluri să înjunghie pentru dolari familii întregi, în subway să bage pe casieri într'un colț și să le ia tot ce au încasat

în timpul zilei schimbând totodată banii publicului trecător care nici nu bănuește ce se petrece.

Dacă sunt prinși îi așteaptă scaunul electric sau închisorile Sing-Sing-ului. Dar pot să și scape. Ducându-se să prade, banditul trece pe la avocatul lui și anunță:

— Sir, chemați-mă la telefon la ora cutare, numărul cutare. Dacă nu voi fi acolo, trebue să depuneți garanție pentru mine și să mă scoateți din temniță.

Cauțiunile sunt mari, dar nici bandiții nu sunt mici și sunt destul de bine organizați.

S'a constatat, de pildă, că o casă evaluată la două sute de mii dolari servește de cauțiune pentru suma de două milioane depusă pentru diferiți bandiți.

Ziarele au scris despre un bandit care de 42 ori a ieșit pe cauțiune din închisoare. Aici, în avenue-urile morții operează irlandezii. In alte cartiere — alte naționalități.

Negrii, chinezii, nemții, evreii, rușii au cartierele lor, care se deosebesc prin obiceiuri și limbă și care în cursul deceniilor și-au păstrat puritatea absolută.

La New-York, fără să socotim suburbanele, trăesc 1.700.000 evrei (aproximativ),

1.000.000 italieni,
500.000 nemți,
300.000 irlandezi,
300.000 ruși,
250.000 negri,
150.000 polonezi,
300.000 spanioli, chinezi, finlandezi.

Un tablou misterios: cine sunt, de fapt, americanii și câți sunt cei sută la sută?

La început am făcut sforțări disperate pentruca într'o lună să vorbesc engleza; când sforțările mele au culminat aproape prin succes, toți cei din jur (oamenii care ședeau sau stăteau alături), atât băcanul cât și lăptarul sau omul dela spălătorie, până și polițistul au început să vorbească cu mine rusește.

Intorcându-te noaptea acasă cu „elevator"-ul, vezi cartie-

rele și națiunile parcă tăiate în felii: în strada 125 coboară negrii, în strada 90 — rușii, la a 50-a — nemții ș.a.m.d., aproape precis.

La ora douăsprezece noaptea, cei care ies dela teatru beau ultimul pahar de sifon, înghit ultimul ice-cream și se cară acasă pe la ora unu sau trei, după ce s'au frecat vreo două ceasuri în foxtrott sau ultimul strigăt al modei, „charleston". Dar viața nu încetează: magazinele de tot felul continuă să rămână deschise, subway-urile și „elevator"-ii își continuă sborul, poți să găsești un cinematograf deschis toată noaptea și să dormi cât poftești pentru cei 25 cenți ai dumitale.

Când vii acasă, dacă e primăvară sau vară, închide geamul ca să scapi de țânțari și musculițe, spală-ți urechile și nările și scuipă praful de cărbune din plămâni. Mai ales acum când greva celor 158.000 de mineri, care durează de patru luni, a lăsat orașul fără antracit și coșurile fabricilor afumă cerul cu cărbune prost a cărui folosire e interzisă, de obicei, în orașele mari.

Dacă te sgârii, varsă peste sgârietură o sticlă de iod: aerul new-yorkez e îmbâcsit cu atâtea porcării încât foarte repede îți iese un ulcior, se umflă și face puroi orice sgârietură; și totuși în aerul acesta trăesc milioane de oameni care nu au avere și nu pot pleca nicăieri...

SECȚIUNE INTR'UN SGÂRIE-NORI

Ia-te-uită,
enorma clădire
din New-York!
Pătrunde cu gândul
cogeamite namilă
și vezi vizuini
și firide . . .
Intorc
privirea
și parcă mă'ngrop
în trecut.
O ce silă!
Mă simt rătăcit
prin Eleț . . .
Conotop . . .
— uitatele târguri
dinainte de-Octombrie! —
Intâiul etaj:
Ferecați cu zăvoare,
zărești bijutierii
sub geana obloanelor sumbre.
Fără preget
stau strajă averii
aliniați,
eroi de ecran,
oameni în gri.

Poliţiştii de film,
se aşează,
destinaţi să apere bunuri străine.
Gata vor fi
să se lase ucişi,
cum sunt câinii de pază. —
Al treilea etaj :
birouri încet aţipesc.
Zăreşti sugative în umbră,
cum sorb
sudoarea de robi.
Amintesc
zi cu zi,
norodului orb,
patronul.
Pe firmă,
cu slove de-un cot
stă scris
aurit :
,,William Sprot".
Al cincilea cat :
o ,,miss" foarte coaptă
îşi numără zestrea,
trusoul brodat.
Logodnici
se pare c'aşteaptă
pierdută'n visare.
De tainici fiori
tresaltă dantela cămăşii
pe sâni,
O ! cum îşi mai scarpină
blănile
la subţiori.

Al şaptelea cat :
dând din mâini
— junețea
prin sport
şi-o păstrează —
un „sir",
despre dreptul domestic,
vociferează.
A descoperit
adulterul !
Legala sa „miss"
l-înşeală.
Şi mutra-i sdrobeşte,
precis. —
Al zecelea :
lună de miere.
Perechea culcată,
Adam lângă Eva.
O ! sunt fericiți.
In „Times" recitesc
reclama lansată :
„Vând Forduri în rate,
Veniți !"
La catul treizeci :
în extaz cufundați,
împart miliarde
profitorii cei lacomi ai muncii.
Un trust cu resurse numit :
„Prepararea şuncii
din carnea ideală de câini
decedați". —
Alt cat (patruzeci) :
dormitorul model
al divei celebre.
Privesc

copoii,
prin gaura cheii,
pândesc
să surprindă în pat
un soţ infidel
şi zeloşi
cu toţi în budoar
dau năvală:
Divorţu-îl va acorda
însuşi Coolidge,
după norma legală.
Un pictor boem,
pictând goliciuni,
suspină şi moţăe,
sus (nouăzeci)
şi iar se cufundă
în calcule reci.
Un gând
îl domină
şi-i dă viziuni :
Fetei patronului
s'ajungă
să-i facă el curte ?
Grea întrebare:
Lui taică-su
cum să-i vâre pe gât
un tablou cât mai mare. —
Superba zăpadă
a feţelor dese de masă,
acum s'a topit.
Pe'nalta terasă,
din resturi masive,
un negru se'nfruptă
şi'n colţ,
cu fărâme,
şobolanii se luptă.

Privesc şi mă'nfurii.
Bicisnica turmă
în dosul faţadei de piatră
s'a şters.
De şapte ori
câte o mie de leghe
am mers —
şi-aici
sunt cu şapte veleaturi
în urmă !

In româneşte de NICOLAE AMZA

DOMNIŞOARA ŞI WOOLWORTH

Broadway-ul s'a ţicnit.
Mugeşte turbat,
Casele atârnă din cer,
rupte
din 'nalt —
Dar Woolworth-ul
totuşi îl vezi
dintr'odat'
cutie'ncorsetată
cu şaizeci de caturi.
Plutoane de stele
în recunoaşteri
sus,
la mijloc
dactilografe
ţăcănesc furios,
iar „Drogs soda great an famous
company national" 1)
instalat la parter,
tocmai jos.
La geam stă o miss
de şapte'ş'pe ani,

1) „Marea şi renumita societate naţională de apă gazoasă". (In englezeşte, în original). (N. red.)

ea stă de reclamă
şi ascute
atentă
tot lame şi lame
Gillette
ruginite, morman,
le-ascute
cu-o presă patentă.
Le freacă într'una
plimbând o curea, —
ea n'are mustaţă,
fireşte,
dar trece pe-obrazu-i cu lama,
de parcă-ar avea,
adică-i tăioasă,
e gata,
din nou bărbiereşte.
Ascute o lamă,
luceşte ca luna,
ia alta'nnecată'n rugină,
şi-ascute,
o scoate din presă
şi-ţi face cu mâna,
adică
hai, intră, şi cumpăr-o,
iute.
Oricât te-ai tot rade
burghez n'ai să fii,
Atâţia-s raşi proaspeţi
şi-aleargă cu ochi absenţi.
E altul
burghezul
izvor de avuţii :
Lucrezi de-un dolar
şi iei câţiva cenţi.
Eu n'am nici mustaţă
dolari iarăşi n'am.

Gâtleju-mi
doar cioturi
de vorbe engleze rostește.
Ii murmur ceva
aproape de geam,
Iar fata m'aude
vorbind englezește.
„Ce loc îți găsiră
— o'proasto'ntre proaste! —
Cu ce-ți plătesc oare
iscoadele lor!"
Dar fata din vorbe
atât recunoaște:
„Open, open the door" [1]).
„De ce să ai grijă
de-atâtea mustăți?
Te-au pus aici...
iată...
ca toanta'n vitrină".
Dar visul ei crește
cu repezi săgeți
și fata
„I love you" [2])
aude'n surdină.
Mă'nfurii:
„Ci sparge fereastra
și hai,
dă briciuri
pentru
gâtlejuri obeze".
Dar fata-i pornită
acuma doar „My
My girl" [3]) să viseze.

1) Deschide, deschide ușa. (N. red.)
2) Te iubesc. (N. red.)
3) Draga mea. (N. red.)

Cu gândul ei trece
de orice hotar.
Frumos,
rotofei,
m'a şi'nchipuit.
Mă crede,
desigur,
vre-un fante samsar,
venit s'o peţească
direct din Wall-Street.
Şi miss
se topeşte
de dulcii fiori
crezând că dolarii
învârt cu lopata
şi că, pe aici,
într'un sgârie-nori,
şi casă,
şi masă,
o-aşteaptă deagata.
Vreau mintea
cu gândul — cuţit —
să-i străpung:
Ştiu ruşii acum
altă cale,
în orice etaj
muncitorii ajung
şi n'aşteaptă nunţi,
moşteniri,
vise goale.

In româneşte de MIHU DRAGOMIR

Urăsc New-York-ul duminica: în jurul orei 10, un clerk cu tricou liliachiu ridică storul la geamul de vis-à-vis. Fără să-și tragă, probabil, pantalonii, el se așează la fereastră cu un număr de o sută de pagini, cântărind aproape un kilogram, al lui „World" sau „Times". Timp de o oră citește rubrica versificată și colorată a reclamelor magazinelor universale (rubrică după care se formează concepția asupra lumii a americanului mijlociu); după reclame, frunzărește rubricile furturilor și asasinatelor.

Apoi omul își pune haina și pantalonii cu cămașa totdeauna ieșită afară. Sub bărbie se fixează cravata, gata înnodată, de culoarea penelor de canar amestecată cu văpaia focului și cu Marea Neagră. Odată îmbrăcat, americanul va căuta să stea cam o oră cu proprietarul hotelului sau portarul, pe scaunele de pe terasa joasă care înconjoară casa sau pe o bancă din grădinița pleșuvă de alături.

Discută despre diferite aventuri nocturne, iscodesc dacă nu s'a îmbătat cineva, iar dacă află că vreunul a căzut în păcat, apoi se sfătuesc dacă nu e cazul să-l pârască celor în drept ca să fie izgonit și tras la răspundere pentru adulter sau beție.

Pe la ora unu americanul se duce la masă acolo unde iau de obicei masa oameni mai înstăriți decât el și unde doamna se va extazia în fața fripturii de 17 dolari. După asta americanul se duce pentru a suta oară să viziteze cavoul împodobit cu geamuri colorate al generalului și generălesei Grant sau, scoțându-și botinele și haina și așternându-și voluminosul „Times", va sta tolănit pe iarbă în vreo grădiniță, lăsând socie-

tății și orașului drept amintire bucăți de ziar, hârtia dela chewing-gum și iarba călcată.

Cei mai înstăriți își fac poftă de mâncare conducându-și mașina proprie, trecând disprețuitor în goană pe lângă mașinile mai sărăcăcioase și privind ponciș, cu invidie, spre cele mai luxoase și mai scumpe.

O invidie deosebită trezesc în sufletul americanului fără genealogie, bineînțeles, acele mașini care au pe ușă coronița de aur a stemei de baron sau de conte.

Dacă americanul merge cu doamna care a luat masa cu el, el o sărută imediat și cere ca și ea să-l sărute. Fără această „mică mulțumire" americanul va socoti că dolarii achitați pentru masă au fost cheltuiți de pomană și nu se va mai duce nicicând și nicăieri cu această doamnă ingrată, iar prietenele ei mai înțelepte și mai prevăzătoare vor râde de ea.

Dacă își conduce singur automobilul, americanul (morala și castitatea personificată) va încetini mersul și se va opri în fața fiecărei pietone drăguțe și singuratice, își va desgoli într'un rânjet dinții lui de cal și-i va face semn să urce în mașină învârtindu-și sălbatic ochii în cap. Doamna care nu va înțelege nervozitatea lui va fi calificată drept o proastă care nu-și înțelege norocul, posibilitatea de a face cunoștință cu proprietarul unui automobil de o sută cai putere.

Ar fi absurd să-l iei pe un asemenea gentleman drept sportsman. De cele mai multe ori nu știe decât să conducă (un fleac), iar dacă cumva se strică ceva nu va ști nici să umfle un cauciuc, nici să ridice mașina cu cricul. La ce s'ar obosi? Acest lucru îl vor face pentru el nenumăratele ateliere de reparații și depozitele de benzină care se întâlnesc pe orice drum s'ar duce.

In genere nu cred în sportivitatea Americii.

De sport se ocupă mai ales femeile bogate care n'au ce face.

E drept că președintele Coolidge, până și în călătorie, primește la fiecare oră relații telegrafice despre mersul întrecerilor de basketball între echipa din Pittsburg și echipa din Washington a „senatorilor"; e drept că în fața buletinelor despre desfășurarea matchurilor de football se strânge mai multă

lume decât se strânge în oricare altă țară în fața hărții acțiunilor militare din războiul abia început — dar toate astea nu sunt interesul sportsmenilor, ci interesul debil al jucătorului pasionat care și-a riscat dolarii încheind pariuri pentru cutare sau cutare echipă.

Si dacă footbaliștii la care se uită șaptezeci de mii de oameni în uriașul circ new-yorkez sunt înalți și sdraveni, în schimb cei șaptezeci de mii de spectatori sunt, în majoritate, oameni slabi și debili printre care eu par un Goliat.

Aceeași impresie produc și soldații americani, afară de cei care recrutează și care laudă în fața placardelor viața abundentă a soldaților. Nu degeaba au refuzat acești tineri bine îngrijiți să se urce în vagoanele franțuzești de marfă (40 de oameni sau 8 cai) în timpul războiului trecut și au cerut să li se dea vagoane de persoane, cu scaune moi.

Automobiliștii și pietonii din rândul celor mai cu stare și mai eleganți se grăbesc să se ducă în jurul orei 5 la un five o'clock monden sau demimonden.

Gazda se aprovizionează cu sticle de „gin" marinăresc și limonadă „Giner Oil"; acest amestec dă șampania americană din epoca „prohibition".

Sosesc domnișoarele cu ciorapii făcuți sul sub genunchi, stenografe și manechine.

Tinerii veniți în vizită și gazda, însetați de lirism, dar necunoscând subtilitățile lui, fac spirite de care s'ar înroși până și ouăle roșii de paști și pierzând firul conversației lovesc domnișoarele peste șolduri cu aceeași spontaneitate cu care conferențiarul, pierzând ideia, lovește cu țigara țigaretul.

Doamnele își arată genunchii și-și fac în gând socoteala la ce sumă poate fi evaluat acest om.

Pentruca five o'clock-ul să aibă un caracter cast și artistic se joacă poker sau se examinează ultimele cravate și bretele achiziționate de gazdă.

Apoi toți pleacă acasă. Își schimbă hainele și se duc la masă.

Oamenii mai săraci (nu cei săraci, ci mai puțin înstăriți) mănâncă mai bine, cei bogați mănâncă mai prost. Cei mai

puţin înstăriţi mănâncă acasă alimente proaspete, mănâncă la lumina electrică dându-şi bine seama de ceea ce înghit.

Oamenii mai înstăriţi mănâncă, la restaurante scumpe, mâncăruri proaste piperate care se strică repede sau conserve, mănâncă în semiîntuneric pentrucă nu le place lumina electrică ci lumânările.

Aceste lumânări mă fac să râd.

Toată lumina electrică aparţine burgheziei, dar reprezentanţii ei mănâncă la lumina mucurilor de lumânare.

Burghezia se teme inconştient de electricitatea ei.

E buimăcită de vrăjitorul care a chemat spiritele şi nu este în stare să le stăpânească.

Aceeaşi atitudine o au cei mai mulţi faţă de restul tehnicei.

După ce au creat gramofonul şi radioul, ei le aruncă plebei, vorbesc cu dispreţ despre ele şi-l ascultă pe Rahmaninov, pe care de cele mai multe ori nu-l înţeleg dar căruia îi dau titlul de cetăţean de onoare al unui oraş oarecare şi-i oferă acţiuni de canalizare în valoare de 40.000 dolari într'o casetă de aur.

După ce au creat cinematograful ei îl leapădă demos-ului şi se reped să ia abonamente la operă unde soţia fabricantului Mac-Cormick, posesoare a unui număr suficient de dolari ca să facă tot ce-i trece prin cap, urlă ca o morsă, spărgând timpanele. Iar în cazul când plasatorii dela operă sunt neatenţi primeşte în faţă mere putrede şi ouă clocite.

Atunci când un om de „lume" se duce totuşi la cinema, el minte cu neruşinare susţinând că a fost la balet sau la o revistă cu femei goale.

Miliardarii fug din a 5-a avenue, din sgomotul maşinilor şi larma mulţimii, fug afară din oraş, prin cartierele de vile deocamdată liniştite.

— Nu pot să trăesc aici, — a spus capricioasa miss Vanderbilt, vânzând cu 6.000.000 dolari palatul situat în a 5-a avenue, colţ cu strada 53, — nu pot să trăesc aici unde vis-à-vis e un Childes, la dreapta un franzelar şi la stânga un frizer.

După masă, pentru cei înstăriţi sunt teatre, concerte şi reviste, unde biletul pentru rândul întâi, ca să vezi femei goale,

costă 10 dolari. Pentru proști — plimbarea într'o mașină împodobită cu lampioane în cartierul chinezesc, unde li se vor arăta niște case obișnuite în care se bea ceaiul cel mai obișnuit, atâta doar că-l beau chinezii și nu americanii.

Pentru perechile mai sărace — autobuzul cu multe locuri până la „Coney-Island", Insula Petrecerilor. După o călătorie îndelungată ajungi la neîntrerupte „montagnes russes" (la noi ele se numesc munți americani), la roți uriașe care ridică în sus cabinele, la chioșcuri tahitiene cu dansuri și drept fundal, fotografia insulei; roțile diavolului care aruncă înlături pe cei ce au pășit peste ele, bazine de înnot, plimbări cu măgărușul, — toate inundate cu lumină electrică atât de multă încât n'ar fi în stare s'o ajungă nici cea mai strălucită expoziție universală pariziană.

In chioșcuri deosebite sunt strânși monștrii cei mai respingători din lume: femeia cu barbă, omul-pasăre, femeia cu trei picioare, etc. — ființe care provoacă admirația neprefăcută a americanilor.

Tot aici femei flămânde, mereu altele, plătite cu o nimica toată, sunt introduse într'o ladă, ca să se demonstreze străpungerea nedureroasă cu sabia; pe niște scaune speciale prevăzute cu pârghii sunt așezate alte femei, care sunt încărcate cu atâta electricitate încât, la o simplă atingere cu alți oameni, scapără scântei.

Niciodată n'am văzut ca asemenea porcării să provoace atâta bucurie.

Coney-Island este atracția fecioarelor americane.

Câți oameni și-au dat primul sărut prin acest labirint rotitor și-au hotărît definitiv nunta în timp ce se întorceau cu subway-ul în oraș, călătorie care durează o oră!

Indrăgostiții new-yorkezi își închipue, probabil, că viața fericită e un asemenea carnaval idiot.

Plecând, m'am gândit că nu e frumos să părăsești Luna-Parc fără să fi gustat măcar una din plăcerile oferite. Imi era tot una ce să fac și am început să arunc cu melancolie inele pe niște figurine rotitoare.

M'am informat în prealabil de costul plăcerii : opt inele — 25 cenți.

După ce am aruncat vreo șaisprezece inele i-am întins negustorului un dolar, socotind pe bună dreptate că voi căpăta o jumătate dolar rest.

Negustorul mi-a luat dolarul și m'a rugat să-i arăt cât mărunțiș am. Fără să bănuesc ceva rău, am scos mărunțișul din buzunar: cenți în valoare de trei dolari.

Inelarul a luat mărunțișul din mâna mea, l-a băgat în buzunar și, la exclamația mea indignată, m'a prins de mânecă cerând să-i arăt banii de hârtie. Uimit, am scos cei 10 dolari pe care îi aveam — nesățiosul negustor de plăceri i-a trimis imediat în buzunarul său și numai după multe rugăminți din partea mea și a însoțitorilor mei mi-a dat 50 cenți ca să am cu ce să mă întorc acasă.

In total, după afirmația proprietarului drăgălașei jucării, trebue să fi aruncat două sute patruzeci și opt de inele, adică, socotind câte o jumătate de minut de inel, să fi muncit peste două ore.

Niciun fel de aritmetică nu m'a putut ajuta, iar amenințarea mea de a chema poliția a fost întâmpinată cu hohote îndelungi de râs sănătos.

Polițistul și-o fi însușit, probabil, din această sumă prețul a vreo patruzeci de inele.

Mai târziu, americanii mi-au explicat că trebuia să-i administrez negustorului o directă în nas înainte de a-mi cere cel de al doilea dolar.

Dacă nici în acest caz nu se restitue banii, ești totuși respectat ca un adevărat american, un vesel „attaboy".

Viața duminicală se sfârșește pe la ora două noaptea și întreaga Americă abstinentă, clătinându-se serios pe picioare sau, în orice caz, foarte animată, se duce acasă.

Trăsăturile vieții new-yorkeze sunt greu de redat. E ușor să spui lucruri comune, care nu te obligă la nimic : țara dolarilor, șacalii imperialismului, etc.

Acesta nu-i decât un mic cadru al uriașului film american.

Țara dolarilor — asta o știe orice elev din clasa întâia.

Dar dacă totodată îţi reprezinţi că goana după dolari a speculanţilor e ca aceea pe care am avut-o în 1919 pe timpul căderii rublei, sau ca aceea din Germania din anul 1922 pe vremea când pârâia marca, vremea când posesorii de mii şi milionarii nu mâncau pâine dimineaţa sperând că seara va fi mai ieftină, — o asemenea ideie ar fi complet nejustă.

Sgârciţi ? Nu. Ţara care înghite în cursul unui an îngheţată în valoare de 1 milion dolari, poate să-şi achiziţioneze şi alte epitete.

Dolarul e Dumnezeu, dolarul e tatăl, dolarul e sfântul duh.

Dar nu e spiritul meschin de economie al oamenilor care nu fac decât să se împace cu necesitatea de a avea bani, care au hotărît să-şi strângă o sumişoară pentruca apoi să se lase de câştig şi să sădească flori în grădiniţă şi să introducă lumina electrică în coteţul cloştilor preferate. New-Yorkezii, până azi, povestesc cu plăcere o istorie despre cow-boy-ul Diamond Jim, petrecută în 1911.

Moştenind 250.000 dolari, acesta a închiriat un tren cu fotolii moi, l-a încărcat cu vinuri, şi-a urcat prietenii şi neamurile, şi, sosind la New-York, a pornit să colinde toate cârciumile Broadway-ului; în două zile a aruncat în vânt cam o jumătate de milion de ruble şi a plecat la mustangii lui fără un cent în buzunar, călătorind pe scara murdară a unui vagon de marfă !

Nu! In atitudinea americanului faţă de dolar e poezie. El ştie că dolarul este unica putere în ţara lui burgheză cu o sută zece milioane locuitori (şi în alte ţări burgheze deasemenea) şi sunt convins că americanul admiră cu sentiment estetic, în afara tuturor celorlalte proprietăţi ale banului, culoarea verde a dolarului pe care o identifică cu primăvara, iar juncanul din oval îi apare ca propriul lui portret de omuleţ sănătos, simbol al prosperităţii lui.

Iar unchiul Lincoln de pe dolar şi posibilitatea pe care o are orice democrat să ajungă în rândul unor astfel de oameni transformă dolarul în cea mai bună şi mai nobilă pagină din cele pe care le poate citi tineretul. Intâlnindu-te, americanul nu-ţi spune cu indiferenţă :

— Bună dimineaţa.
Iţi va striga binevoitor :
— Make money? (Faci bani?) — şi va trece mai departe.
Americanul nu spune evaziv :
— Arăţi prost (sau bine) astăzi.
El defineşte cu precizie :
— Arăţi azi de doi cenţi.
Sau :
— Arăţi de un milion dolari.
Nu va spune visător, ca auditorul să se piardă în presupuneri, că eşti poet, artist, sau filosof.
Americanul va preciza :
— Acest om face 1.230.000 dolari.
Şi cu asta a spus tot: cine sunt cunoscuţii tăi, în ce case eşti primit, unde vei pleca la vară etc.
Calea pe care ai câştigat milioanele nu contează în America. Totul e „business", afacerile, ceea ce produce dolarul. Să încasezi procentele dela poemul vândut e business, să furi şi să nu fii prins — deasemenea.
Din anii cei mai fragezi copiii sunt obişnuiţi cu business. Părinţii bogaţi se bucură când feciorul lor de zece ani, lăsând cartea, aduce acasă primul dolar câştigat din vânzarea ziarelor.
— El va deveni un adevărat american.
Inventivitatea copilărească se desvoltă în atmosfera generală a business-ului.
Intr'o colonie de copii, într'un lagăr-internat unde copiii sunt căliţi prin înnot şi football, s'au interzis înjurăturile în timpul boxului.
— Cum să te baţi fără să înjuri ? — se plângeau, trişti, copiii.
Un viitor businessman a ţinut seamă de această necesitate.
La cortul lui a apărut un afiş :
„Pentru o monedă de nichel predau cinci înjurături ruseşti, pentru 2 monede — cincisprezece înjurături".
Cortul s'a umplut de doritorii de a învăţa să înjure fără riscul de a fi înţeleşi de institutori.
Fericitul proprietar al înjurăturilor ruseşti stătea în mijlocul cortului şi dirija :

— In cor — „durac"! [1])

— Durac !

— Svoloci[2]).

— Nu se spune „tvoloci", ci „svoloci".

Cu „suchin sân" [3]) au avut de furcă Americănaşii nepricepuţi pronunţau „zuchin-sini", iar tânărul şi cinstitul businessman nu vroia să le bage pe gât înjurături de proastă calitate în schimbul banilor grei.

La cei mari business-ul ia forme epice grandioase.

Cu trei ani în urmă, mister Riegelman, candidat la o funcţie administrativă orăşenească cu venit bun, trebuia să se laude în faţa alegătorilor cu o faptă altruistă. El s'a gândit să construiască o promenadă de scânduri pe ţărm pentru cei care se plimbă prin Coney Island.

Proprietarii ţărmului i-au cerut sume uriaşe, sume care întreceau pe acelea pe care le-ar fi putut aduce viitoarea funcţie.

Riegelman dădu dracului pe proprietari, depărtă apele oceanului cu ajutorul nisipului şi pietrelor, creă o fâşie de pământ lată de 350 picioare şi împodobi ţărmul pe o lungime de trei mile şi jumătate cu cea mai ideală podea.

Riegelman a fost ales.

Peste un an el şi-a recuperat cu prisosinţă cheltuielile vânzând la preţ bun, în calitatea sa de om influent, toate feţele construcţiei sale originale, ca loc de afişat reclame.

Dacă până şi prin presiunea indirectă a dolarului poţi să cucereşti o funcţie, glorie, nemurire, — direct, cu bani peşin, poţi cumpăra orice.

Ziarele sunt create de trusturi; trusturile, proprietarii trusturilor sunt vânduţi celor care fac reclamă, proprietarilor magazinelor universale. Ziarele sunt vândute în întregime atât de bine şi pe un preţ atât de mare, încât presa americană e socotită incoruptibilă. Nu există sumă care ar putea să cumpere un gazetar odată vândut.

Iar dacă valoarea ta e de aşa natură încât alţii îţi dau mai mult—dovedeşte-o, şi însuşi stăpânul îţi va mări indemnizaţia...

---

1) Prost. (N. trad.)

2) Lichea. (N. trad.)

3) Fiu de căţea. (N. trad.)

150.000.000

(Fragment)

. . . .

Izmenele lui Wilson
nu-s izmene
ci sonete,
din Oneghinul lor iancheu,
lungimi de stânjeni...
Cu ce sete,
lucrează omul ăsta,
cum trudesc
mâinile lui
fără hodină,
vai, cum robotesc
până la moarte,
căci degetul cel mare
îl învârte
în jurul celuilalt
mai repede
sau mai încet
îl tot sucește
și undeva
într'o uzină,
din înalt,

concediere,
tam-nesam,
ţâşneşte.
— cu strofa, iată,
ei nu vor,
să mă plătească —
ci fără preget
va-învârti un deget
şi valsuri de Strauss
or să pornească
prin săli să se reverse
ploaie de aur —
Pe el,
cu ruble multe îl îngraşă
ca pe un balaur,
îl tot îndoapă
îl tot adapă,
iar în caz de moarte,
stârvul nu piere,
îl împarte,
topitoarea de slănină
şi presa de unt
ce stau aproape.
slănina lui,
de unt,
cu grijă le desparte.
Toţi americanii,
lui îi aparţin
cu ce mândrie spun,
amin:
„Eu sunt supus american,
sunt liber cetăţean american!" —
Dar vezi sub Wilson
ceata îngerească
cu evlavie plecată,
de Lincolni
fel de fel,
e sala înţesată

şi Whitmani,
Edisoni,
spre el se'ndreaptă.
Iar în suita lui
frumoase sunt grămadă,
alese, de,
din cea mai nobilă plămadă
şi fiecare gest
cu grijă
i-l aşteaptă.
Dar de-Adelina Patti,
ce să zici!
O ştiţi?
ei bine!
e aici!
Chiar Whitman
într'un smoking strâmt
se'nfăţişează
şi-un balansoar
în ritmuri nemaipomenite
balansează.
In gradul americănesc
cel mai înalt
au cocoţat
„un emerit netezitor
de riduri femenine",
cu pălărie
şi grimat
cu farduri fine
chiar Şaliapin,
amical,
gata să cânte
la semnal!
In jur stau profesori,
în fel şi chip
de bătrâneţe
putrezesc,

sânt sfărmicioşi,
cu propriul lor nisip
parchetul parcă-l murdăresc.
Cel mai celebru,
Mecinicov
e veşnic
plecat
asupra unui sfeşnic
şi-i smulge mucul! —
De-al teoriilor potop
Aceşti savanţi,
împinşi aci,
apar.
Pe pictori
îi atrage în galop
faimoasa şcoală
„de Beaux Arts" ! —
Aşi! da'de unde !
ăştia toţi
spre piaţă
vor să pornească.
Dis-de-dimineaţă
cu coşuri multe se încarcă
toţi favoriţii muzei,
glorii şi mărimi
şi către târg ei se îmbarcă,
gata s'aducă-încoace
cărnuri şi grăsimi.
Un oarecare rege-al poeziei
Longfellow
de-abia se mişcă
cu greu cărând
o sută oale frişcă.
Iar Wilson
se îndoapă
de plesneşte

şi burta lui
etaj după etaj
sporeşte.

O MICĂ NOTĂ:

Pictorii,
cu mustaţă
sau fără mustaţă
îi zugrăvesc
pe Wilsoni,
Lloyd Georgi,
Clemenceaux,
într'una,
zadarnic e totul,
degeaba ostenesc,
orice-ar face,
e-acelaş lucru...
Tot una !

„...Numai la New-York se editează 1.500 diferite ziare și reviste. Peste 90% e presa burgheză cu caracterul cel mai bulevardier. Reporterul american e ceva în genul vechiului „șmecher din Rostov"... Iar în ceea ce privește presa americană, ea trăește din senzații, asasinate, etc. Dealtfel asasinatele se întâmplă în fiecare zi, iar dacă ar lipsi, acest lucru ar asasina presa americană. Gazetarii americani nu par atât de corupți ca cei francezi, dar asta din cauză că ziarele americane se vând în întregime, odată pentru totdeauna, împreună cu proprietarii lor.

„...Despre mine se răspândeau fel de fel de aiureli, iar atunci când am întrebat pe un reporter de ce n'a scris până atunci că mi-am ucis, de pildă, mătușa, el a rămas pe gânduri și a spus: — Intr'adevăr, de ce n'am scris?..." (Darea de seamă despre conferința lui Maiacovschi în fața corespondenților de fabrici din Chiev. „Proletarscaia pravda" (Adevărul proletar), Chiev (2 Februarie 1926).

La New-York se editează un număr uriaș de ziare și reviste. Ziarul cel mai răspândit este „Daily News" al cărui tiraj întrece un milion de exemplare. Este un ziar bulevardier tip, care se interesează de asasinate, șantaje și recepțiile oferite de persoane suspuse, cărora le dedică pagini întregi.

Unul din ziarele cele mai influente este „Times", cu un tiraj de circa 350.000 exemplare. Acum treizeci de ani „Times" era un ziar sărac și a fost cumpărat cu 75.000 dolari, iar astăzi el aduce proprietarului, mister Ox, peste 18 milioane dolari venit anual. Principala sursă de venit a ziarelor și a revistelor americane o constitue anunțurile perfect ticluite.

Toate ziarele apar cu un mare număr de pagini, așa încât nu numai cititorul dar nici chiar redactorul nu-i în stare să citească, de pildă, numărul de duminică al lui „Times", număr care cântărește peste 400 de grame, iar vânzătorii de ziare nu pot lua cu ei mai mult de douăzeci de exemplare.

Moravurile gazetelor americane au intrat în istoria ziaristicii mondiale ca modele de minciuni nerușinate. In timp ce reporterii din celelalte țări burgheze mint urmărind un scop anumit, ținând seama de anumite împrejurări și căutând să dea minciunii aspectul adevărului, presa americană minte nesocotind faptele, în goană numai după senzații și reclamă. Așa de pildă, într'o zi, a apărut într'un ziar o comunicare cu totul senzațională: „Ouă de șarpe la Moscova"; de fapt, nu era decât rezumatul unei povestiri a lui Bulgacov.

Bineînțeles presa comunistă are o situație aparte în ziaristica americană. Dacă ținem seama de numărul destul de mic al membrilor partidului muncitoresc (comunist) american —

16.000 oameni — atunci tirajul și influența exercitată de ziarele comuniste pot fi socotite mari. Așa, ziarul rus „Novâi Mir"[1]) este editat în 5.000 exemplare, iar ziarul comunist evreesc „Freiheit" în 30.000 de exemplare. Afară de aceste două ziare, mai există ziare în limba ucrainiană și în limba lituaniană, un săptămânal comunist italian, etc. In total, numai la New-York presa comunistă numără aproape 60 mii de abonați și își cucerește treptat noi cercuri de cititori, așa cum a fost de pildă cu ziarul „Freiheit", care a cucerit dela ziarul împăciuitorist „Vorwärts" aproape 15.000 de abonați.

Literatura serioasă nu are aproape nicio influență în America și e foarte puțin răspândită. Un poet al industriei americane de talia lui Carl Sandburg își editează cărțile abia în 500-1.000 exemplare, o cifră absolut insignifiantă. Este interesant să notăm că cel mai mare succes îl are cartea „Lampa verde", care a adus un venit mare autorului și editorului, dar despre care însăși critica americană spune că literatura americană încă n'a cunoscut o operă mai stupidă, mai tâmpită și mai proastă... („Literaturnaia i culturnaia jizni Americhi"[2]) — de vorbă cu Maiacovschi. „Zarea Vostoca"[3]) Tiflis, 27 Februarie 1926.

...Un titlu — poftim. Ziarele și cupletiștii teatrali râd adesea de vedeta cinematografică Gloria Swanson, fostă cameristă, evaluată azi la 15.000 dolari pe săptămână, și de frumosul ei soț, contele, importați împreună cu modelele dela Paquin și cu pantofii Ananof dela Paris.

Dragoste — cu plăcere.

După procesul maimuțelor ziarele au început să bată toba despre mister Browning.

Acest milionar, misit de vânzări imobiliare, a fost cuprins la bătrânețe de patimele tinereților.

Deoarece căsătoria între un bătrân și o fată tânără e un fapt suspect, milionarul a hotărît să înfieze o fată.

---

1) Lumea nouă. (N. trad.)

2) „Viața literară și culturală a Americii". (N. trad.)

3) „Zorile Orientului". (N. trad.)

Un anunț în ziar:

UN MILIONAR DOREȘTE SĂ INFIEZE O FATĂ DE 16 ANI

12.000 de propuneri măgulitoare, însoțite de fotografii de fete frumoase, au sosit drept răspuns. La ora 6 dimineața paisprezece fete ședeau în anticamera lui mister Browning.

Browning a înfiat prima din ele (prea mare îi era nerăbdarea), o cehă frumoasă, Maria Spas, cu părul răsfirat copilărește pe umeri. A doua zi, ziarele au început să turuie despre fericirea Mariei.

In prima zi au fost cumpărate 60 de rochii.

S'a adus un colier de perle.

In trei zile cadourile au întrecut suma de 40.000 dolari.

Și părintele se fotografia cu labele peste pieptul fiicei și cu o expresie a mutrei, bună să fie arătată pe sub mână în fața caselor publice din Montmartre.

Fericirea părintească a fost împiedicată de știrea că mister Browning a încercat să înfieze și o fată de treisprezece ani din altă partidă sosită mai târziu. O scuză problematică ar fi putut constitui faptul că prima înfiată s'a dovedit a fi o femeie de nouăsprezece ani.

Trei ani mai mult, trei ani mai puțin, „fifty-fifty" cum spun americanii — ce diferență la urma urmei?

In orice caz el nu se justifica cu asta ci cu suma contului, și demonstra cu noblețe că suma pe care a cheltuit-o pentru acest business arată precis că numai el e partea păgubită.

Procurorul s'a văzut nevoit să intervină. Ce a urmat nu mai știu. Ziarele au tăcut de parcă ar fi luat dolari în gură.

Nicio țară nu îndrugă atâtea fleacuri bigote, morale, înălțătoare și idealiste, ca Statele Unite.

Comparați-l pe acest Browning care se distrează la New-York, cu o scenă dintr'un târg din Texas unde un grup de 40 de

femei bătrâne, bănuind că o femeie s'ar ocupa cu prostituția și ar trăi cu bărbații lor, o desbracă în pielea goală, o ung cu smoală, o tăvălesc prin pene și puf și o alungă din orășel, făcând-o să treacă pe străzile principale pline de lumea care râde satisfăcută.

Acest spirit medieval și alături prima locomotivă din lume „Twenty-century-express".

CETĂȚEANUL CUMSECADE

Dacă ochiul tău
pe dușman
nu-l mai zărește,
dacă „Nepul“ și
negoțul cel nou,
tot zelul
ți l-au irosit,
dacă vechea ta ură
slăbește,
atunci
la New-York
te invit.
Imens arici,
te înțeapă
cu ace de lumină
felinarele mii.
Durerea
te mână
sireapă,
pierdut te simți
pe leghile multe
de asfalt
și totul
e atât de înalt

încât
liliputan
devii.
Etaje urcă.
La poala lor
grămadă,
gunoiul
se asvârle
în stradă.
pe el
copii cresc
buluc
şi se hrănesc
cu rămăşiţe de mâncare...
şi astfel,
printre autobuze populare
pot să şerpuiască
maşini
de casă,
multe, elegante,
grăbind
spre vastele palate
cu doamne încărcate
de briliante.
Priveşte însă
prin ferestre mici,
vestmântul princiar
a fost cusut
aici.
Elevatorul urlă-asurzitor
şi tusea ofticei
celor ce cos
se pierde'n huruit
de roţi,
la croitor.
Patronul,
o piftie
lipicioasă

râvnește lucrătoarea;
țuguind
ca un furuncul,
botul, pofticios.
O pipăe
zelos
la sâni,
șoptind:
„Pe care-mi va plăcea,
o voi înfia.
O sută,
pe loc îi ofer.
Dacă e puțin
cu încă o sută revin.
Promit însă
că nu va fi plânsă,
privirea, —
va privi spre cer
Și viața-i
va fi fericirea!
Anii grei, plini de griji
vor fi uitați
într'un etern Luna-Park,
în mijlocul unui miliard
de wați. —
Dar în curând
ca o haită de fiare
bătrânele proxenete fără sex
în jurul noii prostituate
vor apare
la pândă
și o vor tăvăli
goală
prin smoală și puf
și iarăși
prin pene și smoală,
neîncetată osândă!
Iar patronul

va goli
păhărel după păhărel,
apropiindu-se de Dumnezeu,
ușurel,
va da ochișorii peste cap,
contemplând tronul
ceresc.
„Thank-You“ [1])
va șopti mulțumit:
„Biznes“-ul [2]) ăsta
l-am dus
la bun sfârșit!
Fii liniștit!
Copiii,
conștiința,
morala
nu-s în pericol,
nu te'ngrijora,
„Armata Salvării“
e gata
să bată darabana
pentru dumneata.
Ea îți va proclama
virtutea
în lumea întreagă.
Prihana
dispare,
mustrarea deasemeni.
Dumnezeu te iartă,
poți să semeni
cu el și cu maică-sa:
dar ține minte,
trebuesc
sutane,
vestminte,

1) Mulțumesc (N. Red.)
2) Afacerea (N. Red.)

și daruri
cât mai multe.
Nu te va asculta prea greu
nici popa Platon,
„menegerul“ lui Dumnezeu!
Dumitale
nu-ți poate veni de hac,
nicio vână de bou,
într'o mână
de polițist.
Ca un cozonac
poți să crești
și să dospești.
Fără să pregete
printre degete
manichiurate,
tutelar răsfirate
democratul Coolidge
te privește,
te veghează.
iar pe pânza
bolții voastre cerești
se profilează,
străjuind
bigotismele,
dolarii,
osânza,
„Libertatea“ voastră
care întinde
cât poate cuprinde,
o mână protectoare,
peste
„Elis Ailand“,
imensa închisoare!

In românește de NICOLAE AMZA

„Un business tip și un bigotism tip se poate spune că este și antialcoolismul american, legea prohibiției.

Toată lumea vinde whisky.

Dacă intri chiar și într'un local mititel vezi scris pe toate mesele: „Ocupat".

Dacă în același local intră un om deștept, el îl străbate îndreptându-se spre ușa opusă.

Stăpânul localului îi barează drumul și-i pune o întrebare serioasă:

— Sunteți gentleman?

— O, da! — exclamă vizitatorul prezentând o bucățică de carton verde.

Aceștia sunt membrii unui club (există mii de cluburi), sau — vorbind mai pe șleau — bețivii pentru care garantează asociația lor. Gentlemanul e lăsat să treacă în odaia de alături. Aci, cu mânecile sumese, lucrează câțiva barmeni schimbând în fiecare clipă conținutul, culoarea și forma paharelor de pe tejgheaua lungă.

Tot aci, la vreo douăzeci de măsuțe, stau cei care mănâncă privind drăgăstos masa încărcată cu felurite băuturi. După masă ei cer:

— Shoe box! — (o cutie de pantofi) și ies din local ducând cu ei o sticlă de whisky

Ce face poliția?

Poliția are grijă să nu se facă șmecherii la împărțirea câștigurilor.

Ultimul angrosist „boot-legger" care a fost prins avea în serviciul lui 240 polițiști.

Șeful luptei împotriva alcoolului plânge în căutarea a zece agenți cinstiți și amenință că-și va da demisia deoarece nu-i poate găsi.

Acum legea care oprește vânzarea liberă a alcoolului nu mai poate fi abrogată, deoarece acest lucru ar contraveni în primul rând intereselor negustorilor de vinuri. Negustorii de acest fel și mijlocitorii formează o armată întreagă: un om de al lor la 500 de locuitori. Un atare fundament în dolari face ca multe din nuanțele vieții americane, chiar din cele mai subtile, să apară ca niște simple caricaturi pentru ilustrarea tezei că conștiința și suprastructura sunt determinate de economie.

Dacă asiști la o discuție ascetică privind frumusețea feminină și cei prezenți se împart în două tabere, unii susținând pe americancele tunse, ceilalți pe cele cu părul lung, asta nu înseamnă că ai în fața ta niște esteți desinteresați.

Nu.

Pentru părul lung urlă de răgușesc fabricanții de ace de cap nevoiți să-și micșoreze producția odată cu tunsul; părul scurt este apărat de trustul proprietarilor de frizerii, deoarece părul scurt al femeilor a adus frizeriilor o a doua omenire de tuns.

Dacă o doamnă refuză să meargă cu tine pe stradă atunci când duci sub braț o pereche de pantofi reparați înveliți într'un ziar, să știi că proprietarul fabricii hârtiei de ambalaj face reclamă pachetelor frumoase.

Chiar în legătură cu un lucru cum este cinstea — care este într'o atât de mare măsură în afara oricărui partid, și căreia i s'a dedicat o întreagă literatură — chiar și în legătură cu acest lucru, urlă și fac agitație societățile de credit care împrumută casierilor sumele necesare pentru depunerea garanției. Pentru aceste societăți atâta este important: casierii să numere cinstit banii străini, să nu dispară cu banii din cassele magazinelor, iar garanția să stea neturburată și să nu se piardă.

Prin aceleași raționamente cântărite în dolari se explică și un joc original care are loc toamna.

La 14 Septembrie mi-au spus unii și alții să nu mai umblu cu pălărie de paie.

La 15 Septembrie, la colțuri de stradă, în fața magazinelor de pălării, stau bande care aruncă jos pălăriile de paie, sparg fundul lor tare și înșiră pe braț cu zecile aceste trofee găurite.

Toamna nu-i frumos să porți pălărie de paie.

La respectarea convenționalismului câștigă și vânzătorii pălăriilor de fetru și vânzătorii pălăriilor de paie. Ce-ar face fabricanții pălăriilor de fetru dacă iarna s'ar purta pălării de paie? Și ce-ar face fabricanții pălăriilor de paie dacă acestea s'ar purta ani de zile?

Iar cei care sparg pălăriile (uneori împreună cu capul) primesc dela fabricanți un chewing-gum pentru bucată.

Cele spuse despre viața new-yorkeză de toate zilele nu-i redau, bineînțeles, întreaga ei figură. Nu sunt decât unele trăsături: genele, un pistrui, o nară.

Dar acești pistrui și aceste nări sunt extrem de caracteristice pentru întreaga massă mic-burgheză, massă care cuprinde aproape întreaga burghezie, massă plămădită și cu straturi intermediare, massă care se extinde și asupra părții mai asigurate a clasei muncitoare. A acelei părți care a cumpărat în rate o căsuță, a acelei părți care plătește din câștigul săptămânal un Ford mic, a acelei părți care se teme mai mult decât de orice să rămână șomeră.

Șomajul înseamnă darea înapoi, înseamnă să fii alungat din casa neachitată, să ți se ia Fordul neplătit, să ți se oprească creditul la măcelar, etc. Iar muncitorii din New-York își amintesc bine de nopțile de toamnă ale anului 1920-21, când 80.000 de șomeri dormeau prin Central-Parc...

PODUL BROOKLYN

Hai Coolidge,
omule scoate
un țipăt
de bucurie
fierbinte :
„Când e vorba
să fac
lucruri bune,
nu mi-e milă
deloc
de cuvinte".
De laude
înroșește-te ca
drapelul
continentului
nostru
deși
„UNITED STATES OF AMERICA"
e numele
statului vostru.
Cum se duce
la biserică
credinciosul naiv,
cum la schit
se retrage
sihastrul creştin,

așa și eu
        în a serii penumbră,
intru
    smerit
        pe podul Brooklyn.
Ca'ntr'o cetate
        sdrobită
            în luptă,
distrusă'n
    război
        de vrăjmaș,
când
    pe lungi țevi de tunuri
                — girafe —
cuceritorul
        pătrunde'n oraș,
așa și eu
        de glorie beat,
simțind că
        trăesc
            din plin,
cu multă mândrie,
            acuma
mă cațăr
        pe podul Brooklyn.
Ca pictorul nerod
            ce privește,
în muzeu,
        o madonă,
            vrăjit,
așa și eu
        sub bolta'nstelată,
spre New-York,
        prin grilaj
            am privit.
'Năbușitor
        și greoi
            e ziua New-York-ul,

uitând
că-i obez
şi înalt nefiresc,
şi că
numai sufletele
acestor block-hausuri
în strălucirea
ferestrelor
cresc.
Aici,
ca un svon se aude
„elevated trains“ [1]) trepidând,
şi doar
după tremuru-acesta
încet,
ghiceşti
că trenurile
se târăsc
zăngănind
de parcă
se aşează
vesela'n bufet.
Iar când îmi păru
că zăresc
la izvoare,
băcanul
ce zahăr
în corăbii
ducea,
catargele lor
sub pod
îmi părură,
ca nişte ace cu
gămălie
abia.

1) Trenuri aeriene. (N. trad.)

Sunt mândru
de-acest kilometru
de-oţel.
Vioaie,
în el
au crescut
viziunile mele.
Lupta pentru construcţie
ţine loc de stil,
printr'un calcul sever
de şuruburi
şi-oţel.
Şi dacă veni-va
al lumii sfârşit,
prefăcând
pe planetă
totul în glod,
atuncea,
cabrat deasupra pieirii,
va rămâne atât :
acest pod,
Aşa
cum din oase
subţiri cum e acul,
se'ntregeşte
reptila străveche,
postum,
din podul acesta,
un geolog,
peste veacuri,
va reconstitui
lumea de-acum,
spunând :
— Priviţi la această
labă de-oţel
Ea unea preria
cu marea,
pe sus.

Alungând
în vânt,
indienele pene,
de-aci
Europa
năvălea spre Apus.
De-o maşină
coasta aceasta
vorbeşte.
Căutaţi să pricepeţi :
mâna cuiva
stând
pe MANHATAN [1]
cu'n picior de oţel,
de ureche,
BROOKLYN-ul
l-ar putea apuca ?
După firele
acestei reţele,
epoca
maşinii cu aburi
trecuse.
Oamenii'n microfoane
sbierând
s'auzeau
şi'n avioane
urcau către stele.
Viaţa
a fost aci
fără griji pentru unii,
pentru alţii,
un urlet flămând
dureros.
De-aci se-aruncau
câteodată
şomerii,

1) Cartierul negrilor din New-York. (N. trad.)

în Hudson,
cu capul în jos.
Mai departe,
tabloul
e fără cusur :
pe strune de cabluri,
sub stele,
prin vreme,
eu văd,
cum aicea
a stat Maiacovschi,
scriind
pe silabe
poeme.
La podul acesta,
mă uit
cu mirare,
cum eschimosul
la un tren
s'ar holba.
Căpuşe
îl sorb
cu privirea.
Da !
Podul Brooklyn
înseamnă ceva.

In româneşte de OVIDIU RÎUREANU

LAGĂRUL „NU TE'NTRISTA"

Ce bine'ar fi
să interzicem
în chip desăvârşit
nelegiuitei nopţi
să scoată
din beregată,
atâtea ace înstelate...
Eu stau culcat
în cort
în lagărul numit :
„Nu te'ntrista".
Nu-s pentru mine toate astea.
La ce bun...
Dar e păcat!...
Deasupra Hudsonului
vor urla
sirenele,
apoi vor înceta.
Dar parcă ele hotărăsc
de trebue urlat
sau ba !
Mai bine nu ar mai urla !
Toţi pasagerii somnoroşi
să se trezească

să gândească,
să mănânce,
să iubească...
Taman
în fața mutrei mele
veșnicia sboară,
din nesfârșite ceasuri
coada
larg o desfășoară...
De-ar toarce vremea
pânză'n loc de ceasuri,
toți,
primeneli și straie
- am căpăta.
Mai bine înhămați-o
— fără nazuri —
într'o curea
de transmisiune,
rostogol
și dați-i drumul
căci se 'nvârte 'n gol
și... ține-te bine !

Nu ceasurile
să arate vremea
în neștire
ci vremea
ceasurile să le miște
'n bună știre.

Ehei, americanule,
să nu te prea mândrești !
Cu praf în ochi
New-York-ul ți-a svârlit,
Dar l-am văzut.

Etaje măruntele,
sute,
către cer tot grămădești,

înfigi mereu
etaje, coperişuri...
şi-ai sfârşit !

Iar noi
direct spre comunism
peste — abisul fioros
svârlit-am pod
de circa una sută ani
lungime!

Ei şi — de pe podoiul ăsta,
privit-am oare în jos
cu niscaiva dispreţ ?
Nălţat-am oare
nasurile cu asprime
cândva în sus ?
Ne-am îngâmfat ?
Ne-am proţăpit ?

Deloc !
Noi nici măcar
un cap nerod
cu podurile noastre
nu am zăpăcit.
Căci ce-i un pod ?
E un dispozitiv
pentru răceli
sau guturai.

Fără căminuri
pe un pod înalt
nu-i rost de trai...
In ce priveşte
lumea socială
domneşte
aceeaşi neorânduială.
Na,
trei dolari pe zi
şi bună pace !

Dar Ford cât are,
oare ?
Ei spune, Coolidge,
spune, îţi place ?
Ce ne jucăm
de-a baba-oarba ?
E viaţă asta,
zău, cum vine treaba?
Căci orişicărui om deplin,
lui Ford
sau milioanelor de Forduri
da, în definitiv,
chiar şi lui Ford,
nu-i trebue mai mult
de un arşin.
Lui mister Ford
pentru şezutul dumisale uscăţiv
nu-i ajung oare
două limuzine
din cele mai încăpătoare ?
Hai, fără ezitaţii,
cu tot surplusul,
iute,
la Donaţii,
la M. K. H.
Apoi, vom atârna
portretişorul dumneavoastră,
ba vom sculpta
un monument cu chipul asemănător
după mata,
iar copilaşii
te vor saluta
când te vor întâlni
întâmplător.
Hai mister Ford,
restituiţi !
Aşi, o să dea...
La dracu'... na...

In dosul cortului
cu toţi sunt adormiţi
în lumea mohorîtă şi întunecată;
Dar o rachetă
sbugheşte în noapte
dintr'odată
în toată desnădejdea asta :
„Dârji vom păşi,
cu îndrăzneală vom lupta
pentru a Sovietelor Putere".
In vis,
tot va visa
aşa
al nopţii miez nelegiuit.
Dar oare-i numai vis ?
Prea s'a întărit.
Nu-i vis !
Sunt chiar Comsomolişti,
sunt cei
din lagărul „Nu te'ntrista".
Prin cântul lor
chiar Hudsonul,
ehei,
spre Moscova
să curgă
îl vor obliga !

In româneşte de NICOLAE AMZA

...Burghezia americană divizează abil pe muncitori, cu ajutorul calificării și al câștigului.

O parte din ei sunt sprijinul leaderilor galbeni cu cefe triple și țigări de foi de un metru, leaderi cumpărați deabinelea de burghezie.

Cealaltă parte este adevăratul proletariat revoluționar, care n'a fost atras de șefii mărunți în operațiuni bancare generale; un asemenea proletariat există și luptă. In cursul șederii mele, croitorii revoluționari din trei localuri (sectoare) ale uniunii croitorilor de damă — localurile Nr. 2, 9 și 22 — au pornit o luptă lungă împotriva conducătorului, împotriva președintelui Morris Siegman, care încercase să transforme uniunea într'o secțiune smerită de lachei ai fabricanților. La 20 August „Comitetul unit pentru acțiune" a anunțat o demonstrație anti-Siegman. Două mii de oameni au demonstrat în Union-Square și 30.000 muncitori au oprit lucrul pentru două ore în semn de solidaritate. Nu degeaba a avut loc demonstrația în Union-Square, în fața ferestrelor ziarului comunist evreesc „Freiheit".

A avut loc și o demonstrație pur politică, organizată în mod direct de Partidul Comunist pe motivul că nu s'a admis venirea în America a deputatului comunist englez Saclatvala.

La New-York sunt patru ziare comuniste: „Novâi Mir" (Lumea Nouă) în limba rusă; „Freiheit" (idiș), „Șciodinni visti" (ucrainiană) și un ziar finlandez.

„Daily Worker", organul central al Partidului, se editează la Chicago.

Dar aceste ziare, cu toate că la New-York nu sunt decât 3.000 de membri de Partid, apar numai la New-York cu un tiraj de 60.000 de exemplare.

G O M P E R S

De te-ai conduce
                    cu-al busolei mers
n'ai să găsești
                    pe unde e Gompers.
Mulți
          nu știu ce-i anume,
obiect de toaletă,
                    fructă,
                              nume?
Dar tunător răsună'n
                              America
                                        dealatul
și orice om îl știe,
                    și orice cal,
                              și-un câine:
A, cum să nu,
                    se poate,
                              Gompers, prea mult stimatul!
Să nu vă stoarceți creierii
                              degeaba
și ca să știți
                    cu toții
                              cum e treaba,
vă spun:
          Gompers e-așa, un fel

de om,
mai mult sau mai nițel.
Dar straniu e,
ca ploile cu soare,
conducător că-și spune
al clasei muncitoare.
Imn, nu zoriți
să-i intonați pe dată
vă sfătuesc
să așteptați
să mai vedeți,
căci prea din cale-afară
se arată
acest conducător american
măreț.
Fotografii? Amprente digitale
să i se ia,
să-l știe și-un copil!
Dar...
din pricini ce se-amintesc la vale
să-i încercăm o poză
din profil.
Dacă-l privești
cu ochii minții
ești mirat:
De ce'ntr'o rână
stă neîncetat?
Te-ai înșelat,
îți zici,
de prima dată,
și răscolești adânc,
ce-o fi cu el.
Dar n'ai să-i afli
latura cealaltă
căci nu-i de fel.
Cât te-ai gândi,
cât te-ai suci,

degeaba,
nici chiar cel din cer
nu ştie,
nici nu poate şti
pe ce se sprijină —
mister!
Un singur crac —
deşi cam lung,
bravura'n piept —
pe-o latură doar bate,
din cap —
tot o jum'ate, chel-chilug,
din toate are dreapta doar,
jum'ate.
Dar unde-i stânga,
stânga nu-i?
Secretu-i simplu
şi vi-l spui:
De Rockefeller, Carnegie, şi-alţi miliardari
această gaură
e-acoperită cu dolari.
Prea umblă toţi
în ambele picioare.
Să umbli 'ntr'unul,
da,
nu-i prea banal!
El şchioapătă,
de unilateral.
Se scurge'n coada
massei muncitoare,
bărbuţa 'ntre miniştri
şi-o tot bagă,
împarte pretutindeni,
zâmbind,
o salutare
şi'n ploconeli se pierde
spre clica lor întreagă.

De cum se mişcă iarăşi
poporul muncitor,
împing miliardarii
servila lor fiinţă
şi-acesta
— ca să strângă iar lanţu-asupritor —
le ţine următoarea conferinţă:

„Domni muncitori!
Priviţi,
părul meu alb-îi,
Ne trebue revoluţii?
Vă rog să le daţi naibii.
Frumos nu-i cu tăticu'
cu mofturi să te porţi.
Şi nu suntem
copiii
lui Rockefeller
noi toţi?
Intâiul Mai,
de pildă,
de ce-l sărbătoriţi?
Tăticul drag Rockefeller
vrea doar purtare bună!
Dacă munciţi,
îi place,
se bucură şi el.
Pentru plimbare-ajunge
o luni [1]) pe săptămână.
Eu
muncitor doar fost-am,
credeţi-mă ce spun,
cu burghezia-acuma abia m'am înrudit.
Şi eu,
care băut-am întotdeauna luni,

1) Ziua de luni e zi de repaos în U. S. A.

vă spun:
nici nu se poate
un timp mai nimerit.
Iar principalul lucru:
sunt bolşevicii răi,
doar ştiţi,
desfiinţat-au
şi proprietăţi
şi-avere,
Să râdă pân' şi curcile de ei...
Pe scurt:
de vom întinde pistolul
către ei
Să-l ajutaţi pe Rockefeller
din răsputere".
Dacă-a turnat
destulă otravă
în cuvinte,
chiar prezidentul Harding,
zâmbind,
mâna-i întinde.
Morala:
după oameni
nu te-arunca,
orbeşte,
întâi priveşte-i bine,
chibzueşte.
Palavragiul
e de multe ori mai tare
şi-amarnic
după-aceea
o să-ţi vină.
Pe unii şefi
mai scoate-i,
de-ureche,
la lumină.

In româneşte de MIHU DRAGOMIR

Când se spune „America" vezi imediat New-York-ul, unchii americani, caii sălbatici, îl vezi pe Coolidge și alte accesorii ale Statelor Unite ale Americii de Nord.

E ciudat dar e just.

E ciudat pentrucă există trei Americi: America de Nord, America Centrală și America de Sud.

Statele Unite ale Americii de Nord nu ocupă nici măcar întreaga Americă de Nord, și totuși — vezi bine! — au luat cu forța, și-au însușit, și cuprind denumirea celor trei Americi.

E just, pentrucă dreptul de a purta numele de America, Statele Unite l-au luat cu forța prin dreadnought-uri și dolari, băgând în sperieți republicile și coloniile vecine.

Numai în cursul scurtei mele șederi de trei luni, americanii au zăngănit pumnul de fier în fața nasului mexicanilor din cauza proiectului mexican de naționalizare a propriilor lor subsoluri inviolabile; au trimes detașamente în ajutorul unui guvern pe care poporul Venezuelei încerca să-l alunge; au făcut aluzii neechivoce Angliei că, în cazul neachitării datoriilor, stăpânirea ei asupra Canadei dătătoare de pâine poate să pârâe; au dorit același lucru francezilor și, în ajunul conferinței pentru achitarea datoriei franceze, ba trimeteau aviatori în Maroc în ajutorul francezilor, ba deveneau deodată îndrăgostiți de marocani și din considerente umanitare își chemau înapoi aviatorii.

In traducere asta înseamnă: dă bani și vei primi aviatori.

Că America și Statele Unite ale Americii de Nord sunt unul și același lucru — știau toți. Coolidge n'a făcut altceva decât să

facă formele afacerii cu ajutorul unuia dintre ultimele decrete, în care s'a numit pe sine și numai pe sine — popor american.

Zadarnic e urletul de protest al zecilor de republici și chiar și al altor State Unite (de pildă al Statelor Unite Mexicane) care alcătuesc și ele America.

Cuvântul „America" este azi definitiv anexat.

Dar ce ascunde acest cuvânt?

Ce este America, cine formează nația americană, ce este spiritul american?...

M Ă R T U R I S E S C

Un indian e-așa:
                    străin,
Cu pene,
            și figură caraghioasă.
Din primii secoli
                    dânșii vin
prin Pensylvania Station [1]),
                                tumultuoasă.
Coolidge le dă un deget
                            amical,
din Hollywood vin unii
                            să-i pozeze,
îi cațără în baruri
                    pe terase,
și străzile'nțesate
                    new-yorkeze
aleargă jos
            și hurue,
                    nervoase.
Le place-orașul?
                    Ce-i înfurie oare ?
Și ce gândesc?
                Ce văd în depărtare?

---

1) Gara Pensylvania (N. trad.)

Ei se gândesc :
„Tii... Ce clădiri!
Ce capital
e'n tot ce-aici există!
și tot vom lua,
fără despăgubiri,
când va începe
— orânduirea socialistă.
Ne vom lupta întâi,
și va fi greu —
apoi nici ură,
nici stăpâni,
firește,
doar liniște
ca'n rai,
la Dumnezeu,
cum Lunacearschi propovăduește.
Și apele se vor brăzda
de spume,
vapoare mari
vor dudui în curse,
Din Moscova
ne vor veni volume
cu operele
lui Jarov
traduse.
Și radio,
de cum se va'nsera,
ne va vorbi
despre-adevărul vieții
că Wigwamul adânc
va răsuna
de construirea
vastă-a frumuseții.
Pieile roșii
vor păși'nainte,
și steaguri roșii
le-or cuprinde oastea..."

Dar cine spune astfel
minte,
Pieile roșii
nu gândesc la toate astea.
Se gândesc:
„Pe lângă pod și stânci

pe unde-s ape negre,
și adânci,
străbunul,
vânător de scalpe,
sta odată
în luntrea-i,
repede ca o săgeată.
Iar unde sunt
etajele-cutii,
și kilowații,
milioane,
ard mereu,
cu capul mare,
pântecos,
peste prerii,
ședea războinicul,
măritul nostru zeu.
Și tot ce curge
de-aici,
de sus,
tot ce vedem,
departe sau aproape,
doar dracul alb,
doar el ni le-a adus
și baba cloanța,
ce-a venit de peste ape.
Pe albii toți,
din goană
să-i vânezi
cu lancea'n urmă,
în pădurea deasă..."

Aceste gânduri
să le-analizezi
prin prisma intereselor de clasă.
Căci oamenii gândesc
mult mai ciudat
decât
despre gândire-am învățat.
Penajele de gală
scuturând,
cu guri căscate,
prins-au să coboare
și pleacă'n vizuina lor
unde, curând,
s'or stinge 'ncet.
Și alt
ce-ar face oare?
Gândește-te, agitator,
la altă formă,
să nu se stingă ura lor
setoasă.
Ei așteaptă.
Comintern!
transformă
ura lor de rasă
în ură de clasă!

In românește de MIHU DRAGOMIR

...Am văzut America numai pe fereastra vagonului.

Totuși, fiind vorba de America, aceasta, nu este chiar atât de puțin deoarece ea este tăiată în lung și în lat de liniile căilor ferate. Ele se înșiră una lângă alta, când câte patru, când câte zece, sau chiar câte cincisprezece. După ele, la o mică depărtare, sunt alte linii ale altor companii de căi ferate. Un mers unic al trenurilor nu există deoarece scopul principal al acestor linii nu este deservirea intereselor pasagerilor, ci dolarul și concurența cu întreprinderea vecină.

Deaceea, luând biletul dela gara unui oraș mare, nu ești sigur că ai ales mijlocul de comunicație cel mai rapid, cel mai ieftin și cel mai comod care există între orașele de care ai nevoie. Cu atât mai mult cu cât fiecare tren e un express, un rapid sau un accelerat.

Un tren face dela Chicago la New-York 32 ore, altul 24, al treilea 20 și toate poartă aceeași denumire — express.

In express oamenii șed cu biletul de tren băgat după panglica dela pălărie. Așa poți să-ți păstrezi sângele rece. Nu trebue să te enervezi, să cauți biletul, iar controlorul își bagă mâna, deprinsă cu gestul, după panglică și rămâne foarte mirat dacă nu găsește biletul. Dacă se întâmplă să călătorești cu vagonul pullman de dormit, renumit și considerat în America drept cel mai confortabil și mai comod, întreaga ta ființă de organizator va fi sguduită de două ori pe zi, dimineața și seara, de o agitație absurdă și grosolană. La ora nouă seara, vagonul de zi este desfăcut, paturile înșurubate în tavan sunt lăsate în jos, așternutul e desfăcut, se fixează niște vergele de fier, se înșiră inelele perdelelor, se ridică cu sgomot pereții

despărțitori, și toate aceste dispozitive complicate sunt puse în funcțiune cu scopul ca în lungul vagonului să poată fi aranjate în două etaje douăzeci de paturi prevăzute cu perdele, lăsând la mijloc un spațiu atât de îngust încât nici vorbă nu mai poate fi să treci prin el, ci numai să te strecori.

Ca să reușești în timpul amenajării vagonului să te strecori prin el, trebue să jonglezi necontenit între două spinări de negru ale oamenilor de serviciu al căror cap e ascuns în patul pe care-l aștern.

Il sucești, îl împingi aproape până la platforma vagonului — doi oameni, mai ales când unul din ei duce scara de urcat la etaj, nu pot trece fără să se ciocnească unul de altul — apoi treci în locul lui și atunci poți să intri înapoi în vagon. In timp ce te desbraci, te ții convulsiv de perdelele care se desfac, ca să eviți exclamațiile indignate ale cucoanelor trecute de 60 de ani, organizatoare ale vreunei societăți de tinere fete creștine și care se desbracă vis-à-vis.

In timpul cât te muncești cu desbrăcatul, uiți să ții strânse picioarele goale, care ies de sub perdea, și atunci afurisitul de negru, greu de 100 kgr. se plimbă agale peste bătături. La ora 9 dimineața începe bocăneala desfacerii vagonului de dormit și transformarea lui în vagon de „șezut".

Felul european de a împărți vagoanele, până și cele de clasa a III-a, în compartimente separate este mult mai inteligent decât sistemul pullman american. Faptul care m'a uimit cu desăvârșire a fost constatarea că trenurile americane pot să întârzie fără vreun motiv serios.

După o conferință ținută la Chicago trebuia să plec de urgență, în cursul nopții, la o conferință în Philadelphia — o călătorie de 20 ore cu expressul. Dar la acea oră de noapte nu era decât un singur tren cu două transbordări și casierul, cu toate că pentru transbordare rămâneau 5 minute, n'a putut și n'a vrut să-mi garanteze că voi ajunge la timp ca să trec în alt vagon, dar a adăugat că sunt puține șanse să scap trenul. Poate că răspunsul lui evaziv se explica prin dorința de a arăta în lumină proastă liniile concurente.

In timpul opririlor, pasagerii ies din vagon, cumpără legături de țelină și intră în fugă înapoi mestecând rădăcinile.

Țelina conține fier. Americanilor le priește fierul. Țelina e pe placul americanilor.

Din mers se văd pădurici neîngrijite de tipul celor rusești, stadioanele cu footbaliști multicolori, și tehnică, tehnică și iar tehnică.

Tehnica asta nu stă pe loc, tehnica asta se desvoltă. Ea are o trăsătură ciudată: superficială în aparență, face impresia de ceva neterminat, vremelnic.

Ca și când clădirea, pereții fabricii, n'ar fi temeinice ci făcute pentru o zi, pentru un an.

Intâlnești peste tot stâlpi de telegraf, adesea chiar stâlpi de tramvaie, de lemn.

Uriașele recipiente pentru gaze — un chibrit aruncat și jumătate din oraș ar sbura în aer — par nepăzite. Numai în timpul războiului au fost păzite.

Care ar fi cauza?

Cred că asta provine din tendința de a munci cât mai puțin și a câștiga cât mai mult, din caracterul cuceritor al desvoltării americane.

Tehnica de aici este mai largă decât atotcuprinzătoarea tehnică germană, dar îi lipsește o cultură veche a tehnicei, o cultură care să-i silească nu numai să ridice uriașe corpuri de case, dar să înalțe și garduri și să amenajeze curțile fabricilor în conformitate cu întreaga construcție.

Călătoream dela Beekon (șase ore de mers dela New-York) și am nimerit, fără să fim preveniți, într'un loc unde se refăcea complet drumul, fără să se lase un loc de trecere pentru mașini (proprietarii acestei porțiuni de șosea o pavau probabil pentru ei și nu se îngrijeau de comoditatea trecerii altor mașini). Am cotit pe niște șosele lăturalnice și am reușit să găsim drumul numai după ce am întrebat pe cei cu care ne-am întâlnit, deoarece nicio inscripție nu arăta direcția.

In Germania, în niciun fel de împrejurări și în niciun colț uitat de Dumnezeu, acest lucru nu ar fi de conceput.

Cu toată măreția construcțiilor americane, cu toată impo-

sibilitatea europeană de a atinge ritmul rapid al construcțiilor americane, al înălțimii sgârie-norilor americani, al confortabilității și al capacității acestora, totuși chiar și casele americane produc, în general, o impresie ciudată de ceva temporar.

Poate că nu e decât o aparență.

Poate că pare așa pentrucă în vârful caselor uriașe stă un rezervor voluminos de apă. Până la etajul al șaselea apa e deservită de oraș, iar în celelalte etaje, casa se administrează singură. Dacă crezi în atotputernicia tehnicii americane, o asemenea casă pare ajustată, transformată la repezeală din altceva și se presupune că va fi dărâmată când necesitatea imediată va trece.

Această trăsătură apare în chip cu totul desgustător în construcțiile care prin felul lor sunt temporare.

Am fost la Rackoway-beech (o suburbană de vile, lângă New-York; plajă pentru oameni cu o situație materială medie) — n'am văzut nimic mai urât decât clădirile înșirate pe țărm. Intr'un asemenea țigaret de Carelia n'aș fi în stare să locuesc nici măcar două ceasuri.

Toate casele standardizate sunt ca niște cutii de chibrituri cu aceeași denumire, cu aceeași formă. Casele stau ca pasagerii unui tramvai ce se întoarce duminică seara, primăvara, din Socolnichi. Dacă deschizi fereastra cabinetului de toaletă, vezi tot ce se petrece în cabinetul de toaletă al vecinului, iar dacă ușa lui e întredeschisă, vezi prin casa de alături toaleta celorlalți vilegiaturiști. Casele se înșiră pe panglica ulicioarelor ca soldații la paradă: ureche lângă ureche. Materialul de construcție e de așa natură încât nu numai că auzi fiecare oftat și fiecare șoaptă a vecinului îndrăgostit, dar poți să deosebești prin perete cele mai subtile nuanțe ale mirosurilor de pe masa vecinului.

O asemenea localitate este cel mai perfect aparat al provincialismului și al bârfelilor pe o scară mondială. Până și casele cele mai mari, cele mai noi și cele mai confortabile par vremelnice, deoarece întreaga Americă și New-York-ul în particular sunt într'o continuă stare de construcție. Casele cu 10 etaje sunt dărâmate pentru a se construi cele cu 20 de etaje; cele cu 20

de etaje — ca să se înalțe altele de 30 de etaje; cele de 30 — pentru cele de 40, ș.a.m.d.

New-York-ul este în permanență plin de grămezi de pietre și împletituri de oțel, de scârțâitul burghiurilor și de sgomotul ciocanelor.

Este un adevărat mare patos al construcției.

Americanii construesc așa ca și când ar juca pentru a mia oară cea mai interesantă și cea mai bine studiată piesă.

Este imposibil să-ți iei ochii dela acest spectacol al istețimii și al priceperii.

Un escavator este așezat pe pământul gol. Cu scrâșnetul lui caracteristic el mușcă și absoarbe pământul și îl scuipă pe loc în camioanele ce trec necontenit. In mijlocul șantierului se ridică o macara pentru grinzi. Ea apucă uriașe țevi de oțel și cu ajutorul unui ciocan cu aburi (care pufăe ca și când toată tehnica ar avea guturai) le fixează în pământul tare cum ai bate niște mici ținte de tapiterie. Oamenii nu fac decât să ajute ciocanul să se așeze pe țeavă și schimbă, după nivela cu apă, înclinația. Alte labe ale macaralei ridică proptele și traverse de oțel, care se așează negreșit la locul lor — doar să dai cu ciocanul și să înșurubezi!

Se înalță construcția și odată cu ea se înalță și macaraua, ca și când ar ridica dela pământ casa trăgând-o de păr. Peste o lună sau chiar mai curând, macaraua va fi scoasă și casa gata.

Nu e decât cunoscuta regulă pentru fabricarea tunurilor (se ia o gaură, se toarnă fontă în jurul ei și poftim tunul). Aplicată la case: se ia o cantitate de aer cubic, se înfășoară în oțel, și casa e gata. E greu să ai o atitudine serioasă, deaceea ai o atitudine de inspirație poetică, față de un hotel Cleveland cu 20 de etaje despre care locuitorii spun: n'ai loc din pricina acestei case (ca într'un tramvai — laoparte, vă rog) — deaceea o mută cu 10 colțuri de stradă mai departe, spre lac.

Nu știu cine și cum va transporta această clădire, dar dacă o asemenea casă scapă din mâini, ea va strivi multe bătături.

Intr'un deceniu construcțiile de beton schimbă cu desăvâr-

șire înfățișarea marilor orașe. Acum treizeci de ani, V. G. Corolenco, văzând New-York-ul scria:

„Prin nourași de fum, pe țărm, se vedeau case uriașe de câte 6-7 etaje..."

Acum 15 ani Maxim Gorchi, vizitând New-York-ul, comunica:

„Prin ploaia piezișă, pe țărm, se vedeau case de câte 15-20 de etaje".

Ca să nu ies din cadrul convenientelor stabilite pe cât se pare de scriitori, ar fi trebuit să spun și eu cam așa:

„Prin fumul piezis se puteau vedea căsuțe acceptabile de câte 40-50 de etaje".

Iar un poet al viitorului, după o asemenea călătorie, va nota:

„Printre casele drepte cu nenumărate etaje, care se ridicau pe țărmul New-York-ului, nu se vedea nici fum, nici ploi piezișe, nici, cu atât mai puțin, niște nourași de fum".

Națiunea americană.

Despre ea, mai mult decât despre oricare alta, se poate spune cu cuvintele unuia din primele afișe revoluționare:

„Americanii sunt fel de fel, unii proletari, alții burghezi".

Feciorii milionarilor din Chicago omoară din curiozitate copii (afacerea Loeb et. comp.). Judecata găsește că sunt nebuni, păstrează prețioasa lor viață și „nebunii" continuă să trăiască în calitate de bibliotecari ai închisorilor extaziind pe coînternnițați prin compoziții filosofice elegante.

Apărătorii clasei muncitoare (cazul Vanzetti și al altor tovarăși) sunt condamnați la moarte și comitete întregi înființate pentru salvarea lor nu sunt deocamdată în stare să silească pe guvernatorul statului să anuleze sentința. Burghezia e înarmată și organizată. Ku-Klux-Klan [1]) a devenit un fenomen cotidian.

Croitorii din New-York publică în zilele congresului-mascaradă al membrilor Klan-ului reclame cu acest conținut. căutând să atragă clienți cu pălăriile înalte și halate albe:

1) Organizația fascistă americană. (N. aut.)

— Wellcome, Ku-Klux-Klan! [1])

In orașe apar uneori știri că cutare conducător kluxist a ucis pe cutare, dar n'a fost încă prins, că altul (fără menționarea numelui) e la a treia fată pe care o silueşte şi o aruncă din automobil, dar că şi el se plimbă prin oraş fără urmă de cătușe. Alături de organizația războinică a Klan-ului sălășluesc cele pașnice ale masonilor. O sută de mii de masoni îmbrăcați în costume orientale pestrițe, bat străzile Philadelphiei, în ajunul sărbătorilor lor.

Această armată a mai păstrat lojile şi ierarhia, continuă să se înțeleagă prin semne tainice, manipulând un deget în dreptul unui nasture dela jiletcă, la întâlniri desenează semne misterioase, dar de fapt, în marea ei majoritate, a devenit demult un distribuitor original al marilor negustori şi fabricanți care numesc pe miniştri şi pe cei mai mari demnitari ai țării. Trebue să fie un spectacol barbar marşul acestor oameni care aduc cu ei evul mediu pe străzile Philadelphiei, sub ferestrele tipografiei ziarului „The Philadelphia Inquirer", ale cărei rotative aruncă 450.000 de ziare pe oră.

Alături de această plăcută companie, pare ciudată existența legalizată — probabil pentru a se asigura mai bine supravegherea — a Partidului Comunist muncitoresc american şi existența mai mult decât ciudată a sindicatelor care îndrăznesc să lupte.

In prima zi a sosirii mele la Chicago, am văzut pe frig şi ploaie torențială acest tablou barbar:

In jurul clădirii uriașe a fabricii umblă fără să se oprească oameni uzi, slabi și înghețați, iar din stradă îi urmăresc cu atenție polițiștii sdraveni, grași şi impermeabili.

Fabrica e în grevă. Muncitorii trebue să alunge pe spărgătorii de grevă şi să încunoştiințeze pe cei angajați prin înşelătorie.

Dar ei nu au dreptul să se oprească — cel care se oprește este arestat de poliție în baza legilor împotriva pichetelor de

1) Bine ai venit, Ku-Klux-Klan! (N. red. ruse)

grevă. Vorbește din mers, lovește din mers. O originală zi de muncă în mers iute care durează câte zece ore.

Tot atâta acuitate se simte în raporturile reciproce dintre naționalitățile care locuesc în America. Am scris despre mulțimea străinilor care trăesc în America (ea este în întregime o asociație a străinilor în vederea exploatării, a speculei și a negoțului); ei trăesc zeci de ani fără să piardă ceva din limba lor, din obiceiurile lor.

De anul nou, în New-York-ul evreesc vezi, la fel ca și în Șavli, tineri și tinere gătiți parcă de nuntă sau pentru o fotografie în culori: pantofi de lac, ciorapi portocalii, rochie albă de dantelă, un șal pestriț și un pieptene spaniol în păr — pentru femei; iar pentru bărbați — aceiași pantofi și un fel de corcitură între haină, veston și smoking. Iar pe burtă — un lanț de aur veritabil sau de aur american de dimensiunile și greutatea lanțului cu care ușile de serviciu se închid împotriva bandiților. Cei care ajută în timpul slujbei religioase poartă șaluri vărgate. Copiii au sute de ilustrate cu felicitări împodobite cu inimioare și porumbei, ilustrate de pe urma cărora toți poștașii din New-York par în zilele acestea însărcinați, ilustrate care alcătuesc unicul obiect de larg consum al tuturor magazinelor universale în ajun de sărbătoare.

In alte cartiere locuesc în acelaşi separatism rușii, iar americanii vin în magazinele de antichități ale acestui cartier ca să cumpere un samovar exotic.

Limba care se vorbește în America este presupusa limbă a Babilonului cu singura diferență că acolo limbile au fost amestecate pentruca nimeni să nu le înțeleagă, iar aici sunt amestecate ca să fie înțelese de toată lumea. Ca rezultat, dintr'o limbă, să zicem din limba engleză, se obține o limbă pe care o înțeleg toate naționalitățile afară de englezi.

Nu degeaba se povestește că în prăvăliile chinezești se găsesc inscripții de acestea:

„AICI
SE VORBEȘTE ENGLEZEȘTE
ȘI SE INȚELEGE AMERICANA!"

Pentru mine, care nu cunosc limba engleză, este totuși mai ușor să înțeleg un american sgârcit în vorbe, decât un rus care vorbește cu repeziciune.

Rușii numesc:
tramvaiul — stretcaroi [1])
colțul — cornerom
cartierul — blocom
pe chiriaș — borderom
biletul — tichetom
și se exprimă în felul următor:
„Vei călători fără schimbarea transbordărilor".
Ceea ce înseamnă că ai un bilet direct...

---

1) Rușii din America declină cuvintele englezești ca și când ar fi rusești. (N. red.)

...La noi, prin cuvântul „american" se înțelege un amestec de vagabonzi excentrici de ai lui O. Henry și Nick Carter, cu pipa lor invariabilă și cow-boy cu cămăși în pătrățele din studiourile cinematografice ale lui Culeșov.

Asemenea americani nu există.

American își zice orice alb care până și pe evreu îl consideră negru, iar unui negru nu-i dă mâna; orice alb care văzând un negru cu o femeie albă îl alungă acasă pe negru cu ajutorul revolverului; el însuși violează nepedepsit fetițe negre, iar pe negrul care s'a apropiat de o femeie albă îl judecă după sistemul lui Linch, adică îi rupe mâinile, picioarele și-l frige de viu pe rug. Un obicei mai ceva decât cazul nostru „al arderii țiganilor hoți de cai din satul Listveanâi".

De ce sunt considerați americani oamenii aceștia și nu negrii, de pildă?

Negrii dela care vine așa numitul dans american fox și shimmy și jazzul american! Negrii care editează multe reviste minunate ca „Opportunity", de pildă. Negrii care caută să găsească și găsesc legătura lor cu cultura mondială, socotindu-l pe Pușchin, pe Alexandre Dumas, pe pictorul Henry Taine și alții drept oameni ai culturii lor.

Azi editorul negru Casper Goldstein a anunțat un premiu purtând numele celui mai mare poet negru A. S. Pușchin, un premiu în valoare de 100 dolari pentru cea mai bună poezie scrisă de un negru.

Premiul va fi decernat în ziua de 1 Mai 1926.

De ce nu l-ar socoti negrii pe Pușchin drept scriitorul lor? Pușchin nici azi n'ar fi admis în niciun hotel și în niciun salon

„cumsecade" din New-York. Pușchin doar avea păr creț și unghii albăstrii de negru.

In clipa când așa numitele talgere ale istoriei se vor clătina, multe vor depinde de faptul pe care anume talger își vor pune 12 milioane de negri cele 24 de milioane de brațe grele. Incălziți de rugurile din Texas, negrii constitue un praf de pușcă destul de uscat pentru explozii revoluționare.

Spiritul în general, și bineînțeles și cel american, este un lucru fără trup, aproape că nu este un lucru; pentru el nu se angajează birouri; de exportat se exportă puțin, nu ocupă tonaj și dacă consumă ceva, atunci numai whisky și nici măcar whisky american ci importat.

Deaceea sunt puțini aceia care se interesează de spirit și asta numai în vremea din urmă când, după o perioadă tâlhărească de exploatare, burghezia a căpătat o doză de bunăvoință liniștită și sigură, un oarecare strat de grăsime alcătuit din poeți, filosofi și pictori burghezi.

Americanii invidiază stilurile europene. Ei înțeleg perfect că pentru banii lor ar fi putut avea nu 14 ci 28 de Ludovici, dar graba și obișnuința de a realiza cu precizie cele propuse nu le dau dorința și timpul să aștepte până când construcția de azi se va limpezi într'un stil american. Deaceea americanii cumpără Europa artistică, operele și artiștii, împodobind în mod barbar cu stilul renașterii etajul al patruzecilea al unei clădiri fără să le pese că aceste statuete și buclișoare sunt bune până la etajul 6 și că mai sus nu se observă deloc. Nu pot situa aceste zorzoane de stil mai jos, deoarece ar împiedica reclamele, firmele și alte obiecte folositoare.

Culmea urâțeniei de stil îmi pare o casă de lângă biblioteca publică: netedă, economică, sveltă și neagră, are un acoperiș țuguiat vopsit, de frumusețe, în aur.

In anul 1912 poeții din Odesa au aurit pentru reclamă nasul casieriței care vindea biletele pentru o serată de poezie.

Un plagiat întârziat și hipertrofiat.

Străzile New-York-ului sunt împodobite cu mici monumente ale scriitorilor și maeștrilor lumii. Pereții institutului Carnegie sunt acoperiți de numele lui Ceaicovschi, Tolstoi, etc.

In ultima vreme împotriva banalității electrice nedigerabile se ridică glasurile tinerilor oameni ai artei.

Americanii caută să găsească sufletul, ritmul Americii. Caută să deducă mersul americanilor din pașii prudenți ai indienilor antici străbătând potecile Manhattanului pustiu. Familiile indiene rămase în viață sunt păstrate cu o grijă de muzeu. Cel mai mare șic pentru omul din societatea înaltă este înrudirea străveche cu vreun trib nobil indian — fapt care cu puțin înainte părea cu desăvârșire rușinos în ochii americanilor.

Aproape că nu se mai dă nicio atenție artiștilor care nu s'au născut în America.

Tot ce este indigen ajunge la modă...

...Cel mai renumit poet american de azi, Carl Sanburg — originar din Chicago, alungat de nedorința americanilor de a pătrunde spiritul liric în pagina de cronică și evenimente a celui mai bogat ziar, „Chicago Tribune" — descrie în felul acesta Chicago:

Chicago,
Abatorul de porci al lumii,
Fabricant de scule, colector de grâne,
Hamalul care se joacă cu căile ferate ale țării.
Un arțăgos turbulent, răgușit.
Orașul umerilor largi...

...Mi se spune: ești ticălos și răspund: da, e adevărat — am văzut cum banditul a ucis și a rămas nepedepsit. Mi se spune că sunt crud și răspunsul meu este: pe obrazul femeilor și al copiilor am văzut urmele foametei nerușinate. Aruncând în timpul muncii, al muncii ce se îngrămădește tot mai mult, glume veninoase, e un derbedeu înalt și obraznic răsărit pe fundalul orășelelor fragile.

Cu capul gol
Săpând
Dărâmând
Făurind planuri,
Construește, distruge, reface.

Râzând cu râsul ațâțător, turbulent și răgușit al tinereții, pe jumătate gol, asudat, mândru de faptul că taie porci, fabrică instrumente, umple hambarele cu pâine, se joacă cu căile ferate și aruncă de colo-colo încărcăturile Americii.

Ghizii și cei care locuesc în el demult spun:
„Chicago —
Cele mai mari abatoare.

Cel mai mare colector de lemn de construcție.
Cel mai mare centru de fabricare a mobilei.
Cel mai mare producător de mașini agricole.
Cel mai mare depozit de piane.
Cel mai mare fabricant de sobe de tuci.
Cel mai mare nod de cale ferată.
Cel mai mare centru pentru expediția cumpărăturilor prin poștă.
Cel mai populat colț al lumii.
Cel mai frecventat pod de pe glob — Bush street bridge.
Cel mai bun sistem de bulevarde de pe glob: poți să mergi pe ele, să înconjuri Chicago, fără să ieși pe vreo stradă".
Totul e cel mai, cel mai, cel mai...
Prin ce însă Chicago este Chicago?

Dacă am lua toate orașele americane, le-am pune într'un sac și le-am amesteca cum scuturi jetoanele de loto, nici primarii orașelor n'ar mai fi în stare după asta să-și recunoască fosta lor proprietate.

Dar există Chicago și acest Chicago se deosebește de toate celelalte orașe, se deosebește nu prin case sau oameni, ci printr'o energie specifică ce se manifestă într'un mod chicaghian.

La New-York multe lucruri sunt pentru decor, de ochii lumii.

Calea albă e de ochii lumii, Conney Island — deasemenea, până și Woolworth-Building cel cu cincizeci și șapte de etaje a fost construit pentru prostirea provincialilor și a străinilor.

Chicago trăește fără să se laude.

Partea pentru ochii lumii, cu sgârie-nori, a orașului e îngustă și a fost împinsă către țărm de imensitatea Chicago-ului fabricilor.

Chicago nu se rușinează de fabricile lui, nu le respinge spre marginea orașului. Fără pâine nu poți trăi și Mac-Cormick își expune uzinele producătoare de mașini agricole într'un loc mai central și cu mai multă mândrie decât ar face-o un Paris oarecare cu Notre-Dame-ul lui.

Nu poți trăi fără carne și n'are rost să cochetezi arătându-te

vegetarian; deaceea chiar în centru se află inima sângerândă — abatoarele.

Abatoarele din Chicago sunt unul din spectacolele cele mai hidoase din câte am văzut în viață. Cu Fordul intri deadreptul pe un pod lung de lemn aruncat peste mii de țarcuri pentru boi, viței, oi și tot infinitul porcilor lumii. Guițări, mugete, behăituri, — se înalță deasupra acestui loc și se vor repeta până la sfârșitul lumii, până atunci când oamenii și vitele vor fi strivite ca într'un clește de stâncile ce se vor lovi între ele. Prin nările strânse străbate putoarea acră a urinei de bou și a baligei de tot felul a milioane de vite.

Mirosul închipuit sau adevărat al unei mări revărsate de sânge îți amețește capul.

Muște de diferite soiuri și calibre sboară de pe pășuni și noroi lichid așezându-se când pe pleoapele vacilor, când pe pleoapele tale.

Lungi coridoare de lemn conduc vitele ce nu vor să meargă înainte.

Dacă oile nu vor să meargă singure, ele sunt conduse de un berbec dresat.

Coridoarele se sfârșesc acolo unde încep cuțitele tăietorilor de porci și de boi.

Mașina ridică porcii vii care guiță, prinzându-i cu un cârlig de piciorul viu, îi aruncă pe o bandă neîntreruptă și ei trec încet cu picioarele în sus prin fața irlandezului sau a negrului care bagă cuțitul în gâtul porcului. Ghidul abatorului se lăuda: „fiecare din ei taie câteva mii de porci pe zi".

Aici răgete și horcăituri, iar la celălalt capăt al fabricii se pun plombe pe șunci și fulgeră la soare grindina cutiilor de conserve asvârlite afară. Apoi se încarcă frigiderele și jambonul pleacă cu acceleratul sau vaporul la mezelăriile și restaurantele din lumea întreagă.

Timp de 15 minute străbatem un pod aparținând unei singure companii.

Iar din toate părțile țipă firmele zecilor de companii:

Wilson!
Star!

Swift!
Gamond!
Armor!

Dealtfel, toate aceste companii, contrar legilor, formează o singură uniune, un singur trust. Cel mai important om în acest trust este Armor, dacă judeci după întindere capacitatea întregii întreprinderi.

Armor are peste 100.000 de muncitori, numai funcționari de birou sunt 10—15.000.

Patru sute milioane dolari — asta e valoarea totală a bogățiilor lui Armor. Optzeci de mii de acționari au cumpărat acțiunile, tremură pentru integritatea întreprinderii și primesc dela proprietari fire de praf.

Jumătate din acționari sunt muncitori (jumătate, bineînțeles, după numărul acționarilor, nu al acțiunilor); muncitorii primesc acțiunile în rate — un dolar pe săptămână. Cu ajutorul acestor acțiuni se obține supunerea temporară a muncitorilor mai puțin avansați dela abatoare.

Armor e mândru.

Șasezeci la sută din producția de carne a Americii și 10% din producția mondială e furnizată numai de Armor. Conservele lui Armor se mănâncă în lumea întreagă.

Oricine e liber să se îmbolnăvească de gastrită.

Și pe timpul războiului mondial, în primele linii se găseau cutii de conserve cu etichete renovate. In goană după noi câștiguri, Armor se debarasa de ouă vechi de patru ani și de carnea conservată care avea vârsta contingentului de acum 20 de ani.

Dorind să vadă capitala Statelor Unite, oamenii naivi se duc la Washington. Oamenii pricepuți pleacă să viziteze minuscula străduță new-yorkeză, Wall-Street, strada băncilor, strada care de fapt guvernează țara.

Este mai just și mai ieftin decât o călătorie la Washington.

Aici, și nu pe lângă Coolidge, ar trebui să-și trimeată ambasadorii puterile străine.

Sub Wall-Street se află tunelul subway-ului; ce-ar fi să-l umpli cu dinamită și să arunci la dracu', în aer, întreagă această ulicioară!

Ar sbura în sus registrele cu sumele depozitate, cu denumirile și seriile diferitelor acțiuni și cu coloanele de cifre ale datoriilor externe.

Wall-Street-ul este prima capitală, capitala dolarilor americani.

Chicago e cea de a doua capitală, capitala industriei.

Deaceea, n'ar fi o greșeală mare să punem Chicago în locul Washington-ului. Tăietorul de porci Wilson nu are mai puțină influență asupra vieții americane decât tizul său Woodrow.

Munca în abatoare lasă urme. După o perioadă de muncă, ori vei deveni vegetarian, ori vei omorî cu sufletul împăcat oamenii atunci când te vei sătura de distracția oferită de cinematograf. Nu degeaba, Chicago e locul asasinatelor senzaționale, locul bandiților legendari.

Nu degeaba în acest aer, din patru copii unul moare înainte de a fi împlinit un an.

E de înțeles că numărul grandios al armatei muncii, bezna vieții muncitorilor din Chicago, provoacă tocmai aici cea mai mare rezistență în sânul masselor truditoare din America.

Aici se află principalele forțe ale Partidului Muncitoresc american.

Aici se află comitetul central.

Aici se editează ziarul central „Daily-Worker".

Muncitorilor din Chicago li se adresează partidul atunci când este nevoie să se adune mii de dolari din salariile de mizerie.

Cu glasul muncitorilor din Chicago strigă partidul când este nevoie să i se amintească ministrului de afaceri străine, Mister Kellog, că zadarnic lasă să intre în Statele Unite numai pe slujitorii dolarului, că America nu este casa lui Kellog, că mai devreme sau mai târziu tot va trebui să lase să intre pe comunistul Saclatvala și pe alți trimiși ai clasei muncitoare mondiale.

Nu azi și nu ieri au pășit muncitorii dela Chicago pe calea revoluționară.

Așa cum, la Paris, comuniștii sosiți de prin alte părți se duc la zidul împroșcat de gloanțe al comunarzilor, tot așa la Chicago

ei se duc la mormântul frățesc în care odihnesc primii revoluționari spânzurați.

La 1 Mai 1886, muncitorii din Chicago au declarat greva generală. In ziua de 3 Mai, lângă uzina lui Mac Cormick a avut loc o demonstrație în cursul căreia, printr'o provocare a poliției, au răsunat împușcături. Aceste împușcături au slujit drept justificare focurilor trase de poliție și drept motiv pentru prinderea conducătorilor.

Cinci tovarăși: August Spies, Adolph Fischer, Albert Parsonn, Louis Leench și George Engel au fost spânzurați.

Azi, pe mormântul lor frățesc se văd cuvintele unuia dintre acuzați :

„Va veni o zi când tăcerea noastră va avea mai multă putere decât glasurile noastre pe care le înnăbușiți azi".

Chicago nu-ți dă peste nas cu luxul tehnicii, dar până și înfățișarea orașului, până și viața lui aparentă denotă că acest oraș, mai mult ca oricare altul, trăește din industrie, trăește din mașini.

Aici, la fiece pas, în fața radiatorului svâcnește în sus un pod mișcător, lăsând să treacă pe Michigan vapoare și șlepuri.

Aici, trecând pe un pod suspendat deasupra liniilor ferate la orice oră de dimineață, vei fi învăluit de fumul și aburii a sute de trenuri în mers.

Aici, la fiecare învârtitură a roților automobilului, apar și dispar depozitele de benzină ale regilor petrolului: Standard Oil și Sinclair.

Aici, noaptea întreagă lucesc semnalizatoarele automate prevenitoare dela încrucișările de străzi și ard lămpile subterane delimitând trotoarele pentru evitarea ciocnirilor. Aici polițiștii călări, delegați special, notează numărul mașinilor care rămân mai mult de o jumătate de ceas în fața caselor. Dacă ar fi să se permită staționarea tuturora și totdeauna, mașinile ar forma zece rânduri în zece etaje suprapuse.

Iată de ce și Chicago cel plin de grădini trebue zugrăvit stând pe un șurub și în întregime electro-dinamo-mecanizat. Scriu asta nu pentruca să-mi apăr propriul meu poem, ci ca să afirm drepturile și necesitățile pe care le are poetul de a orga-

niza și transforma materialul vizual, iar nu de a șlefui cele văzute.

Ghidul a descris Chicago just, dar neasemănător.

Sanburg l-a descris nejust și neasemănător.

Eu l-am descris nejust dar asemănător.

Criticii au scris că Chicago din poemul meu a putut fi descris numai de un om care nu a văzut niciodată acest oraș.

Se spunea că dacă voi vedea Chicago, îmi voi modifica descrierea. Acum l-am văzut. Mi-am controlat poemul cu ajutorul locuitorilor din Chicago; poemul n'a provocat zâmbetul lor sceptic, dimpotrivă, el parcă arăta o altă față a orașului...

P R O V O C A R E

Aci
mânia'naltă munți,
picioru̦l șovăește,
iar gâtul
ți se umflă
ca o gușă.
pătrunde în ochi,
în gură,
peste tot se cuibărește,
ca o căpușă !
Eu stau
pe Riverside ;
am nimerit
în plin focar
de patimi învrăjbite.
spre forturi
de 'ntuneric
forduri au pornit.
asalt
din coaste.
iar în spate,
de sgârie nori
simt coatele
legate,

şi'n faţă-mi
însăşi flota americănească
se propti !
Eu
îmi bat joc
de-atacul ăsta întreit.
Toţi detectivii lor
n'or să mă poată dibui
căci viza mea
ei nu o pot vedea —
eu sunt
al Poeziei împuternicit !
Aşa dar
Stătuleţelor acestora
ce-şi spun :
„Unite"
prin ţara mea
o provocare le arunc !
Prin noi
să afle una
bună :
„Când ai zărit
fărâme putrezite,
bucata'ntreagă
svârle-o la gunoi,
e mucigai !"
Eu mă căsnesc
de-o lună,
nimica
nu mai pot
să'nghit.
şi scuip
pe legi
şi demnităţi
şi gusturi,
la dracu-aş vrea
— sau la coteţ —
să le trimit,

cu toţi dolarii, împreună,
şi'n plus,
cu cârmuiri
şi trusturi !
Eu
în bătrânii mei nădragi
aş vrea să vieţuesc
pân'la sfârşit.
mi-s dragi
şi'n viaţa mea
nici o para
n'aş vrea
s'agonisesc. —
Iar voi, yankei,
ce caraghioase zone'ngăduite,
inventaţi ?!
Plutoane staţi,
bărbaţi înfioraţi
de-atât „cinism", —
încremeniţi
uite la ei, sunt revoltaţi,
ieşiţi din fire :
Noi peste Hudson
când ne-a căşunat,
nenumărate „miss"
cu coapsa lungă şi subţire,
na,
ilegal,
am sărutat ! —
Prin larma zilei
prinde să răzbească
amurgul fastuos !
Ehei !
Vom chefui !
Trimiteţi detectivi
să ne pândească.
bem prohibit,
în fiecare zi,

bem whisky,
sticle „Calul Alb“,
strict interzise,
scuipând
pe prohibiţii scrise.
Acolo
eu
cu poezia mă'nfrăţesc

şi gândurile
ne'ncetat
le ciocănesc.
Le deportaţi ?
Le exilaţi ?
N'o să puteţi !
Eu gându'l schimb
în vorbe vii precise,
iar vorbele
le schimb în fapte,
câte vreţi. —
M'am cocoţat
pe cel mai 'nalt sgârie-nori
şi am privit
prins de fiori :

Pe caldarâmuri lungi, aliniate

se leagănă
hidoase trupuri
iar tălpile
par nemişcate,
încleiate...
Sunt Vanderlipi
şi Forzi
şi Rockefelleri.
magnaţii marilor averi.
Ingenunchiată,
e poezia
deocamdată.

Dolarul,
unde poate,
jecmănește ;
A jefuit,
a smuls,
a înșfăcat
și-a biruit,
o clipă,
genialul
poem uman,
oricât de nobil. —
Ia, privește :
Inveșmântând în purpură Broadway-ul,
larg pășește,
Sfinția Sa
prea cuvioasa scârnăvie,
Capitalul !

In românește de NICOLAE AMZA

Detroit este al doilea și ultimul oraș american asupra căruia mă voi opri. Din păcate, n'am avut ocazia să văd localități rurale producătoare de grâu. Drumurile americane sunt grozav de scumpe. Pullmanul până la Chicago costă 50 de dolari (100 de ruble).

Am putut să mă duc numai acolo unde se găsesc mari colonii rusești, bineînțeles muncitorești. Conferințele mele au fost organizate de „Novâi Mir" (Lumea Nouă), ziarul rus, și „Freiheit", ziarul evreesc al Partidului Muncitoresc american.

La Detroit sunt 20.000 de ruși.

La Detroit sunt 80.000 de evrei.

In majoritate sunt foști cerșetori ruși, care pomenesc Rusia cu toate înjurăturile, oameni sosiți acum 20 de ani și deaceea având o atitudine prietenoasă sau, în orice caz, atentă față de Uniunea Sovietică. Excepție este grupul de vranghelişti, importați din Constantinopol de către conducătorii cărunți și chei ai uniunii tineretului creștin, dar și acest public se va da curând la brazdă. Dolarul descompune pe emigranții albi mai bine decât orice agitație. Faimoasa Chirilița, pe care americanii o numeau „princesse Ciril", sosind în America pentru a fi recunoscută de Washington, repede a lăsat-o mai moale: și-a găsit un antreprenor-manager vioi și a început să-și ofere mâna ca să fie sărutată, cu prețul variind între zece și cincisprezece dolari, la Monday-morning new-yorkez (Club-operă).

Până și prințul Boris s'a făcut luntre și punte ca s'o scoată la capăt la New-York.

Dând jos laurii lui Rodcenco, el a început să se ocupe cu adevărate fotomontaje, scriind articole despre fosta viață dela

curte, enumerând cu precizie când și cu cine a făcut beții țarul și ilustrându-și foiletoanele cu fotomontaje de țari ținând baletiste pe genunchi; își aducea aminte când și cu care țar a jucat cărți, montând totodată pe foștii țari în peisajul cazinourilor din lumea întreagă. Până și cei mai notorii gardiști albi s'au întristat de pe urma literaturii lui Boris. Cum să faci agitație pentru instaurarea gărzilor albe, având alături asemenea persoane? Până și ziarele albe au scris cu melancolie că asemenea manifestări în presă au murdărit cu desăvârșire ideile monarhiste.

Gardiștii albi încă neinițiați, aduși de curând, bat pe la ușile întreprinderilor; mulți dintre ei au fost înfiați de Ford, binevoitor față de tot ce-i alb.

Muncitorii din uzinele lui Ford îi arată pe aceștia rușilor noi angajați: priviți, aici lucrează țarul vostru. Țarul lucrează puțin; există un ordin nescris al lui Ford prin care rușii albi sunt angajați imediat și nu sunt prea împovărați cu munca.

La Detroit sunt multe întreprinderi uriașe mondiale, de exemplu Park Daves — fabrica de medicamente. Dar gloria Detroitului sunt automobilele.

Nu știu la câți oameni revine un automobil (mi se pare că la patru), dar știu că pe străzi sunt mult mai multe automobile decât oameni.

Oamenii intră în magazine, birouri, cafenele, restaurante, iar mașinile îi așteaptă la ușă. Stau în șiruri neîntrerupte de o parte și de alta a străzii. Se adună în meetinguri în piețe special îngrădite unde mașina poate să staționeze pentru 25-35 cenți.

Seara, acel care dorește să-și adăpostească mașina trebue să cotească de pe strada principală într'una laterală și să mai meargă vreo zece minute; iar după ce a aranjat-o într'un țarc îngrădit, va trebui, când va avea nevoie de mașină, să aștepte până va fi extrasă dintre mii de alte mașini.

Și deoarece mașina e mai mare decât omul, iar omul când iese se urcă în ea, impresia rămâne neschimbată: sunt mai multe mașini decât oameni.

Aici sunt fabricile:

Packard
Cadillac

Br. Deisch, a doua fabrică din lume: 1500 mașini pe zi. Iar peste toate acestea domnește numele lui Ford.

Ford s'a înrădăcinat aici și 7.000 de mașinuțe noi ies în fiecare zi pe porțile fabricii lui care lucrează neîntrerupt zi și noapte.

La un capăt al Detroitului se află Gyland-Parc, cu clădiri pentru 40.000 de muncitori, la celălalt — Riverrouge, cu 60.000 de muncitori, și afară de asta la Dearborne, la 17 km. de Detroit, se află o fabrică de montat avioane.

Cu mare emoție m'am dus să vizitez fabrica lui Ford. Cartea lui, editată la Leningrad în 1923, are de pe acum o notă: a 45-a mie de exemplare; fordismul este cuvântul cel mai popular al organizatorilor muncii; despre întreprinderea lui Ford se vorbește aproape ca despre un obiect care fără nicio schimbare ar putea fi mutat în socialism.

Profesorul Lavrov scrie în prefața la a 5-a ediție a cărții lui Ford: „A apărut cartea lui Ford... Un model neîntrecut al automobilului... Urmașii lui Ford nu sunt vrednici de dânsul, cauza acestui fapt stă în sistemul talentat inventat de Ford, sistem care, ca oricare alt sistem perfect, nu face altceva decât să garanteze cea mai bună organizare..." etc. etc.

Ford însuși spune că scopul teoriei lui este să facă din lume un izvor de bucurie (e socialist!); dacă nu vom învăța să folosim mai bine mașinile, nu vom avea timp să ne bucurăm de copaci, de păsări, de flori și de câmpii. „Banii sunt folositori numai în măsura în care contribue la libertatea noastră vitală" (a cui, a capitalistului?) „Dacă slujești pentru slujba însăși, pentru satisfacția pe care o dă conștiința cauzei drepte, banii apar dela sine cu prisosință" (nu prea am observat până acum!). „Șeful (Ford) este tovarășul muncitorului său, iar muncitorul — tovarășul șefului său". „Nu dorim munca grea care istovește pe oameni. Fiecare muncitor al lui Ford trebue și poate să se gândească la îmbunătățirea întreprinderii și atunci el va fi un Ford în devenire" etc. etc.

Dinadins nu mă opresc asupra ideilor prețioase și interesante ale cărții: despre ele s'a trâmbițat destul și nu pentru ele a fost scrisă cartea.

In fabrică vizitatorii sunt introduși în grupuri cam de câte 50 de oameni. Direcția este aceeași odată pentru totdeauna. In față merge un om al lui Ford. Vizitatorii merg ca gâștele unul după altul, fără să se oprească.

Ca să ți se dea permisul de a vizita fabrica, completezi un formular într'o odaie unde se află un Ford jubiliar, al 10.000.000-lea, pestriț de inscripții. Buzunarele îți sunt umplute de reclame care stau grămezi pe mese. Anchetatorii și însoțitorii au mutra indivizilor îmbătrâniți și pensionați, care chiamă lumea la magazinele de licitație.

Am pornit. O curățenie de parcă totul ar fi lins. Nimeni nu se oprește, nici măcar o clipă. Oameni cu pălăria în cap umblă privind și notând mereu ceva pe niște foi. Calculează probabil mișcările necesare producției. Nu se aud nici glasuri, nici sgomote izolate. Nu se aude decât o bâzâială generală. Figurile sunt verzui, buzele negre ca în timpul turnării unui film. Asta din pricina lămpilor care dau o lumină de zi artificială. După secția de instrumente, secția de ștanțat și turnătorie, renumita bandă rulantă a lui Ford. Obiectul muncii se mișcă în fața muncitorului. Se așează șasiurile goale, ca și când mașinile ar fi încă fără pantaloni. Se așează aripile deasupra roților, automobilul se mișcă odată cu noi spre motoriști, niște macarale depun caroseria, aduc roțile, cauciucurile se rostogolesc necontenit ca niște covrigi din tavan, iar muncitorii, dedesubtul bandei, lovesc cu ciocanele. După ce a trecut prin mii de mâini, la una din ultimele etape, automobilul capătă o înfățișare; un șofer se urcă în el și mașina coboară de pe bandă ieșind singură în curte.

Un proces cunoscut dela cinema, totuși ieși buimac.

Trecem prin niște secții auxiliare (Ford produce toate detaliile mașinii, dela ață de țesut până la sticlă), unde baloturi de lână sboară deasupra capului, prinse în lanțul macaralelor cu mii de kilograme de suluri răsucite, trecem pe lângă stația

electrică a lui Ford, cea mai puternică din lume, și ieșim în strada Woodword.

Colegul meu de vizită, un fost muncitor al lui Ford, care și-a lăsat munca după doi ani din cauza tuberculozei, vedea și el fabrica în întregime pentru prima dată. Spunea furios: „Arată fațada, eu v'aș fi dus în fierăriile de pe River, unde jumătate din muncitori lucrează în foc iar cealaltă jumătate în noroi și apă".

Seara, corespondenții muncitori dela uzinele Ford ai ziarului „Daily Worker" din Chicago mi-au spus:

— E prost. Foarte prost. Nu există scuipători. Ford nu le pune, zice: „Eu n'am nevoie să scuipați, mie-mi trebue să fie curat, iar dacă vreți să scuipați — trebue să cumpărați singuri scuipători".

... Tehnica — tehnica e pentru el, nu pentru noi.

... Dă ochelari cu sticle groase ca să apere ochii — sticlele sunt scumpe. Iubire de oameni. Dar dă sticle groase pentrucă, întrebuințând sticle subțiri, ochiul poate fi scos și trebue să-l plătească, iar pe sticla groasă nu rămân decât sgârieturi; ochiul însă se strică în orice caz peste un an sau doi, dar nu trebue să-l plătească.

... Se dau 15 minute pentru mâncare. Se mănâncă hrană rece, stând lângă strung. Ar trebui să dea peste el codul legilor muncii cu cantina obligatorie.

... Socoteala se face scăzându-se zilele de sărbătoare.

... Sindicaliștilor nu li se dă deloc de lucru. Bibliotecă nu există. Numai cinema, și rulează numai filme care arată cum se lucrează mai repede.

... Credeți că la noi nu există accidente? Există. Numai că nu se scrie niciodată despre ele, iar cei răniți și uciși sunt scoși din fabrică într'o mașină obișnuită iar nu într'una cu crucea roșie.

... Sistemul lui vrea să pară că e după ore (ziua de muncă de 8 ore), de fapt însă nu e decât munca cu bucata.

... Și cum să lupți cu Ford?

... Agenți, provocatori, membri ai Ku-Klux-Klan-ului și peste tot 80% străini.

... Cum să faci agitație în 54 de limbi diferite?

La ora 4 am văzut ieșind pe poarta fabricii schimbul care-și terminase munca; oamenii se prăbușeau în tramvai și adormeau pe loc istoviți.

Detroit este orașul cu cele mai multe divorțuri. Sistemul lui Ford transformă pe muncitori în impotenți...

AMERICA SE MINUNEAZĂ

Mâncând
din ochi
U. R. S. S.
cătând
şi măsurând
din ţărm
îndepărtat,
din ce în ce
mai bine
să ochiască,
America
pe vârfuri
s'a'nălţat.
Prin ochelari
examinează
fără să clipească:
Ce fel de oameni
sunt?
Ce spiţă rară?
Tot forfotesc
şi construesc
neîncetat,
până departe
în nemărginit...

un plan
fantastic
cincinal,
au născocit
şi iată'n patru ani
a fost îndeplinit ! —
Cu metrul
americănesc
nu-i poţi
cuprinde,
dolari nouţi
sau bani
mai vechi
nu au râvnit.
Intreaga
energie
omenească,
prin ei
nemăsurat
a prins să crească.
O săptămână
pe nerăsuflate,
s'a sfârşit.
Rotundă,
trece
ca o bilă'n sbor!
Ce fel de oameni
sunt?
Şi cine i-a călit?
In muncă
cin'le-a dat
atâta spor?
De nici
un bici
goniţi
sunt
strâns
uniţi

in disciplină
de oţel.
Iar voi, yankei obeji
sunteţi obişnuiţi
ca'n alte vremi,
mereu să târguiţi.
Elanuri
şi creaţii noi,
în chip şi fel,
negustoreşte
le-aţi
„evaluat".
Nu veţi pricepe
niciodată,
vitejescul zel
al comunarzilor
în noi
reînviat.
Burjui,
hai, minunaţi-vă
de tot ce se petrece
pe ţărmul comunist:
In muncă,
tren sau avion,
în drum spre soare
America,
cea iute de picioare,
o vom ajunge
şi o vom întrece.

In româneşte de NICOLAE AMZA

Plecare. Debarcaderul companiei „Transatlantic” dela capătul străzii a 14-a.

Geamantanele sunt așezate pe o bandă ce se mișcă necontenit, prevăzută cu bucăți transversale de lemn pentruca lucrurile să nu alunece. Ele urcă în fugă la etajul al doilea.

„Rochambeau”, un mic vaporaș care pare și mai mic în vecinătatea uriașului debarcader ca un manej cu 2 etaje, e acostat lângă chei.

Scara coboară disprețuitoare dela înălțimea etajului al doilea.

După ce sunt controlate, ni se iau certificatele de ieșire — certificate care adeveresc că impozitele prevăzute de legile Americii au fost achitate de cei care au câștigat de pe urma șederii lor și că omul a sosit în țară pe cale legală, cu autorizația oficială.

Se controlează biletele — și sunt pe teritoriul francez: înapoi, sub firma French-line și reclama Biscuit-company-national — nu se mai poate trece.

Pentru ultima dată mă uit la pasageri. Pentru ultima dată pentrucă e toamnă, anotimpul furtunilor, și oamenii vor sta culcați în cele 8 zile de călătorie.

La sosire în Hâvre am aflat că șase pasageri de pe vaporul care a ieșit odată cu noi de pe cheiul vecin „Cunard-Line” și-au rupt complet osul nazal, căzând peste lavoar în timpul furtunii care făcea ca valurile să treacă peste punți.

Vaporul e din cele proaste — un tip special: nu există decât clasa întâia și a treia. Clasa a doua nu există. Sau, mai precis, nu există decât clasa a doua. Călătoresc sau cei săraci sau cei

economi și câțiva tineri americani care nu sunt nici economi, nici săraci, ci trimiși de părinți să studieze la Paris artele frumoase.

New-York-ul care te buimăcește la sosire dispărea fluturând din batiste.

Se întoarce pe o parte Metropolitan-buildingul cu cele patruzeci de etaje transparente din cauza geamurilor. In cuburi îngrămădite se desfășoară noua clădire a telefoanelor, se depărtează și, la distanță, se vede mai deslușit întregul cuib al sgârie-norilor: cele 45 de etaje ale lui Benson-building, alte două lăzi încorsetate la fel al căror nume nu-l cunosc, străzile, șiruri de „elevatori", văgăunile trenurilor subterane care iau sfârșit pe chei. Apoi clădirile s'au contopit formând o singură stâncă crenelată și abruptă deasupra căreia, ca un coș de fabrică, se înalță cele 57 de etaje ale lui Woolworth.

Baba-libertate a Americii își ridică amenințător pumnul cu făclia, coperind cu spatele închisoarea de pe Insula Lacrimilor.

Suntem în largul oceanului în drum spre Europa. Douăzeci și patru de ore n'am avut nici furtună, nici vin. Suntem încă în apele teritoriale americane care se rostogolesc sub dominația regimului sec. Peste 24 de ore au apărut și furtuna și vinul. Oamenii s'au culcat.

Pe punți și prin sălile de mâncare au rămas vreo 20 de oameni inclusiv căpitanii.

Șase dintre ei sunt tineri americani: un nuvelist, doi pictori, un poet, un muzicant și o fată care a condus pe cineva la plecare, s'a urcat pe bord și, din dragoste, a plecat chiar și fără viza franceză.

Oamenii de artă, dându-și seama de lipsa părinților și a prohibiției, au început să bea.

Pe la ora 5 se apucau de cocktail-uri, la masă înghițeau tot vinul de masă, după mâncare comandau șampanie, cu zece minute înainte de închidere luau câte o sticlă între fiecare din cele zece degete, iar după ce isprăveau de băut, rătăceau prin coridoarele care se clătinau, în căutarea chelnerului adormit.

Au isprăvit cu băutura cu o zi înainte de sosire, în primul rând pentrucă, înfuriat de gălăgia continuă, comisarul s'a jurat

că va preda pe cei doi pictori direct în mâinile poliţiei franceze, fără să-i lase să debarce, în al doilea rând pentrucă toate rezervele de şampanie au fost băute. Poate tocmai prin asta se explica ameninţarea comisarului.

Afară de acest grup, rătăcea de colo-colo un bătrân canadian chel care mă plictisea într'una cu dragostea lui faţă de ruşi, interesându-se plin de compătimire dacă cunosc pe toţi foştii cneji vii şi morţi ale căror nume s'au nimerit vreodată pe paginile ziarelor.

Printre mesuţele zângănitoare se învârteau doi diplomaţi: ajutorul consulului paraguaian la Londra şi reprezentantul statului Chili la Liga Naţiunilor. Paraguaianul bea cu plăcere, dar nu comanda niciodată, ci făcea asta totdeauna sub pretext că studiază moravurile şi că observă pe tinerii americani. Chilianul se folosea de orice îmbunătăţire a vremii şi de apariţia femeilor pe punte ca să-şi manifeste temperamentul sau cel puţin să se fotografieze împreună cu ele pe fundalul sirenei sau al vreunui coş. Şi în sfârşit mai era un negustor, un spaniol care nu ştia nicio boabă englezeşte, iar franţuzeşte numai „regardez"; mi se pare că nu ştia nici măcar „merci". Dar spaniolul se folosea cu atâta abilitate de acest cuvânt încât, adăugând gesturi şi zâmbete, zile întregi trecea dela un grup la altul într'un adevărat agiotaj de conversaţie.

Din nou apărea ziarul, se făceau pariuri cu privire la viteza vaporului; se organiza din nou tombola.

In lipsa oamenilor la întoarcere, am căutat să formulez impresiile americane fundamentale.

INTAI. Futurismul tehnicei goale, al impresionismului superficial, al fumului şi al cablelor, futurismul care avea marea sarcină de a revoluţiona psihicul încremenit peste care s'a întins spiritul rural — acest futurism primitiv s'a instaurat definitiv în America.

N'are niciun rost să chemi şi să predici: transportă fordsonuri la Novorossisc cum face „Comerţul cu America" şi atâta tot.

In faţa oamenilor de artă se ridică problema lui Let: nu cântarea tehnicei, ci înfrânarea ei în interesul omenirii. Nu

admiraţia din punct de vedere estetic a scărilor metalice de incendiu, pentru sgârie-nori, ci simpla organizare a locuinţelor.

Ce-i automobilul?... Automobile sunt multe, e timpul să ne gândim ca ele să nu împuţească străzile.

N'are niciun rost să cânţi un sgârie-nori nelocuibil şi totuşi locuit.

Elevatorii trecând în viteză scuipă praf de sub roţi şi trenurile parcă îţi calcă urechile.

Nu e cazul să cânţi sgomotul, ci să instalezi amortizoare de sunete: noi, poeţii, trebue să vorbim în vagoane.

Sboruri fără motor, telegrafie fără fir, radio, busuri care înlătură şinele tramvaielor, subway-uri ce duc cu ele sub pământ tot ce e vizibil, iată ce merită să fie cântat.

Se prea poate că tehnica de mâine înmilionind forţele omului, va păşi pe calea desfiinţării şantierelor de construcţie, a sgomotului şi a altor aspecte exterioare ale tehnicei.

AL DOILEA. Diviziunea muncii nimiceşte calificarea. Capitalistul, separând şi scoţând deoparte din rândul muncitorilor procentul materialiceşte scump pentru el (specialişti, conducători ai uniunilor galbene, etc.) se poartă cu massa muncitorilor ca şi când ar fi o marfă inepuizabilă.

Dacă vrem vindem, dacă vrem cumpărăm. Nu veţi fi de acord să munciţi — vom aştepta, veţi face grevă — vom lua alţi muncitori. Pe cei supuşi şi capabili îi vom face să prospere, pentru cei ce nu se supun: bastoanele poliţiei oficiale, mauserele şi colţurile detectivilor particulari.

Inteligenta împărţire a clasei muncitoare în obişnuiţi şi în privilegiaţi, ignoranţa muncitorilor storşi de muncă, a muncitorilor cărora după o zi de muncă bine organizată nu le rămâne nici măcar puterea necesară gândirii, prosperitatea relativă a muncitorului care reuşeşte să scoată minimumul necesar pentru trai, bogăţia irealizabilă în viitor, gustată în descrierile sârguincioase ale miliardarilor ieşiţi din văxuitori, adevăratele fortăreţe militare din colţul multor străzi şi ameninţătorul cuvânt „deportare" — îndepărtează mult orice speranţă mai întemeiată de explozii revoluţionare în America. Poate doar refuzul Europei revoluţionare de a plăti unele datorii. Sau dacă

japonezii ar începe să taie ghiarele uneia din labele întinse peste Oceanul Pacific. Deaceea însușirea tehnicei americane și sforțările depuse în vederea celei de a doua descoperiri a Americii — de astădată pentru U.R.S.S. — este sarcina oricui călătorește prin Americi.

AL TREILEA. Posibil — o fantezie. America se îngrașă. Oamenii care posedă două milioane sunt considerați abia ca niște tineri începători nu prea bogați.

Banii pe datorie se dau oricui — chiar și papei dela Roma, care cumpără palatul de peste drum pentruca cei curioși să nu se uite la cele ce se petrec în dosul ferestrelor lui papale.

Acești bani se iau de peste tot, chiar și din punga sărăcăcioasă a muncitorilor americani.

Băncile fac o propagandă turbată pentru depuneri făcute de muncitori.

Felul în care se face propaganda pentru aceste depuneri formează treptat convingerea că trebue să te gândești la dobândă și nu la muncă.

America va deveni numai o țară financiară, cămătărească.

Foștilor muncitori, care posedă un automobil cumpărat în rate — încă neachitat — și o căsuță microscopică udată de sudoare atât de mult încât nu e de mirare că a crescut cu încă un etaj, acestor „foști" poate să li se pară că sarcina lor este să vegheze să nu se piardă banii lor papali.

Se poate întâmpla ca Statele Unite să devină, toate la un loc [1]), ultimii apărători armați ai cauzei burgheze desnădăjduite; atunci istoria va putea să scrie un roman bun, de tipul romanelor lui Wallace „Lupta celor două lumi".

Țelul schițelor mele este de a impune, în presimțirea luptei depărtate, studiul părților slabe și al celor tari ale Americii...

---

1) Este vorba de Statele Unite ale Americei de Nord, de Statele Americei Centrale și de Statele Americei de Sud. (N. red. rom.)

APARIŢIA LUI CRISTOS

Pregătiţi
trandafiri şi lalele
câteva care;
copilandrilor,
violete,
în părul buclat,
un Cristos
nou nouţ
în Europa apare,
în persoana
ministrului Kellog
întruchipat.
Dar nu pe valuri călcând
noul Crist
a venit,
să-şi ude pingelele,
nu prea râvneşte,
recentul Cristos
e în smoking gătit,
la Paris,
a sosit
cu vaporul, fireşte! —
Pe Dumnezeu-junior
îl zugrăvesc
cu cunună,

pe capul lui Kellog
cununa lipsește,
în schimb
deasupra jobenului
dens se adună
și crește
al dolarilor nimb.
Felicita-va
guvernele,
mister Crist:
Cu inimă neprihănită,
vă înalță,
vă îmbie
La banchete
cu șampanie multă
și toast:
Pace
între oameni
să fie!
Semna-vor pacea
pe neteda foaie
— semnăturile
tot mai uscate rămân —
dar către Crist
să privim
când trupu-i se'ndoaie
să vedem
ce ascunde
în sân;
Acolo,
iată,
yankeii au strâns
aviația
și flota navală
cea mai grozavă
și gaze
și tancuri
abil au ascuns,

are Crist
pentru toți
arsenal de ispravă.
Dar cea mai de seamă
piatră din sân,
o zăresc,
e răutatea
adunată
de azi și de ieri,
e ura
pentru cei ce
pe bolșevici îi iubesc.
Până ce Crist
va deschide deci gura
pe fundal
de crengi de palmieri —
muncitori și țărani
tot mai strâns
vă adunați
Libertatea Sovietică
să o veghiați!

In românește de NICOLAE AMZA

...„Rochambeau" a sosit la Hâvre. Căsuțe analfabete care doresc să-și numere numai pe degete etajele, un port al cărui chei, când ancorăm, se și umple de invalizi și băiețași în sdrențe. De pe bord lumea arunca cenții de care nu mai avea nevoie (se crede că asta „aduce noroc") și băieții, înghesuindu-se, rupând cu dinții și cu degetele ceea ce le mai rămăsese din cămașă, prindeau bănuții de aramă.

Americanii râdeau sătui stând pe punte și țăcănind cu aparatele de fotografiat **à la minute.**

Acești cerșetori se ridică în fața mea ca un simbol al Europei viitorului, dacă ea va continua să se prosterneze în fața banului american și al oricărui alt ban.

Călătoream spre Paris tăind în tuneluri dealuri nesfârșite, culcate deacurmezișul drumului.

In comparație cu America, niște cocioabe jalnice. Fiecare centimetru de pământ a fost cucerit în lupte seculare, supt în decurs de veacuri și folosit cu precizie farmaceutică pentru viorele sau salată. Dar până și această agățare vrednică de dispreț de căsuța ta, de bucățica ta de pământ, de tot ce-i al tău, agățare calculată de secole, îmi părea o cultură de necrezut în comparație cu orânduirea de bivuac și caracterul prădalnic al vieții americane.

In schimb, până la Rouen, pe șoselele nesfârșite, plantate pe margine cu castani, ale celui mai umblat colțișor al Franței, am întâlnit un singur automobil.

PAŞAPORTUL SOVIETIC

Sălbatec
aş rupe,
rânjind ca un lup,
Birocratismul.
— Sparge-i-aş ţeasta!
Ducă-se dracului!
Vreau ca să rup
Orice hârţoagă.
Dar asta...
Vagoanele stau
ca'n front,
aşteptând.
Se mişcă atent
funcţionarul.
Dau toţi paşaportul —
şi eu dau,
la rând,
Carnetul meu,
roşu ca jarul.
Se uită la unele
cu un surâs
La altele —
cu nepăsare,
Dar face
să-l vezi
cât e de supus

Când leul
britanic
i-apare.
Mâncându-l
cu ochii
slugarnici, pieziși,
Pe unchiul
de peste oceane,
Ii ia pașaportul
de parcă-i bacșiș,
Lingând
slovele-americane,
Spre cel polonez —
cu ochi cam buimac,
Ca mâța
privind
calendarul —
Și vameșu-și zice
în gând,
prostănac:
Pe unde
își are
și țara aceasta
hotarul?
Și nici nu-și întoarce
zevzecul bostan
Nimica în ochii-i
nu vezi
Când ia pașaportul
danez,
norvegian,
Și-al altor asemeni
supuși suedezi.
Deodată
de parcă
l-a ars un acid,
Văd vameșul
galben, ca mortul,

Domnia-sa 'n mână
apucă,
livid
Acum
coşcogea
paşaportul.
Mi-l ia parcă-i bombă,
sau parcă-i arici,
Sau parcă
ar prinde
stilete,
cuţite,
Sau şarpe de-un stânjen,
cu şuier de bici,
Cu două-j'de limbi
otrăvite.
Hamalu-mi zâmbeşte
clipind cu'nţeles
— Pe gratis
îţi duc
geamantanul! —
Jandarmul întreabă,
din ochi,
pe agent,
Agentul
întreabă
jandarmul,
Ce ghionturi
şi palme
mi-ar trage, turbat,
Pe loc
a jandarmilor castă,
Văzând paşaportul
ce poartă'ncrustat
Ciocanul
şi secera noastră.

Sălbatec
aş rupe,
rânjind ca un lup,
Birocratismul.
— Sparge-i-aş
ţeasta!
Ducă-se dracului!
Vreau ca să rup
Orice hârţoagă.
Dar asta...
Eu scot
paşaportul
din largu-mi dolman,
Ca aurul
din întuneric.
Priviţi!
Jinduiţi-mă!
Sunt cetăţean
Al marelui Stat Sovietic!

In româneşte de MIHU DRAGOMIR

CUPRINS:

Întreprinderea de Editură și Arte Grafice
România Liberă — „N. Mohănescu"

LEI 55